

Petak, 17. decembar 2004.

Svedok Kosta Mihailović

Otvorena sednica

Optuženi je pristupio Sudu

Početak u 9.22 h

Molim ustanite. Međunarodni krivični Sud za bivšu Jugoslaviju zaseda. Izvolite, sedite.

SUDIJA ROBINSON: Izgubili smo nešto vremena ovoga jutra i na sledeći način ćemo da ga nadoknadimo: gospodin Milošević će da ima još jedan sat za glavno ispitivanje i to će da traje do 10.45 ... Ne, do 10.20, nakon čega ćemo da napravimo prvu pauzu ... U 10.45. Pauza će da traje 10 minuta, uz razumevanje prevodilaca, dakle počinjemo ponovo sa radom u 10.55 i radićemo do 12.10 kada ćemo da završimo sa radom da bismo omogućili da se pripremi sudnica za žalbeno veće. Izvolite, gospodine Miloševiću.

GLAVNO ISPITIVANJE: OPTUŽENI MILOŠEVIĆ

prevodioci: Mikrofon za gospodina Miloševića

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro jutro, profesore.

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Dobro jutro.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Juče smo stali na Fredu Singletonu (Fred Singleton) i njegovom radu. Naslov članka i naročito njegov sadržaj navode na zaključak da je on povećanje razlika u nivou razvijenosti između Slovenije i Hrvatske, na jednoj i ostalih republika na drugoj strani video kao glavni uzrok političke napetosti u Jugoslaviji.

To je ono šta iz članka proizilazi. Da li u vezi s tim imate neki komentar?

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Pa, mislim da je profesor Singleton savršeno jasno video regionalnu situaciju u Jugoslaviji i da je na pravi način identifikovao razvoj. Zaista je to bitna karakteristika, to produbljivanje razlika u nivou razvijenosti između Slovenije i Hrvatske, s jedne strane i ostalih delova Jugoslavije s druge strane. Uostalom, to je skoro vidljivo i na površini i nije bilo teško da se to konstatuje. Naravno, onaj koji želi da vidi pravo stanje stvari.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kao dokaz svoje teze da su ekonomski odnosi snažno ako ne i odlučujuće uticali na međunarodne napetosti, Singleton navodi ovaj nacionalistički MASPOK u Hrvatskoj, ovaj Masovni pokret 1971. godine i demonstracije iste godine, kad je se desilo nešto vrlo čudno: studenti traže reviziju deviznog režima. Ja vam skrećem pažnju na tabulator 7. Tu je Singletonov rad. Pogledaj te u ovu stranu 293 gde kaže: "Brojke pokazuju da su i Hrvatska i Slovenija u poslednjih 25 godina konstantno razvijale i u pogledu apsolutnog i relativnog bruto nacionalnog dohotka po glavi stanovništva u poređenju ...

prevodioci: Gospodin Milošević čita prebrzo i prevodioci ne mogu da prate.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: sa manje razvijenim republikama". I onda kaže: "Lakše je izmeriti šta je uzeto od bogatijih republika nego da se proceni ono šta su profitirali od jeftine hrane i od jeftine radne snage koju su bili u stanju da uvezu iz siromašnih krajeva. Sada u vezi sa onim šta sam vas pitao, to vas molim da komentarišete, on na strani 294, to je takođe u tom njegovom radu u tabulatoru 7: "interesantno je primetiti da studenti koji su demonstrirali na ulicama Zagreba novembra 1971. godine, su izvikivali slogane kao što su 'zastaviti pljačku Hrvatske', 'devize onima koji su ih zaradili.'" To su bili slogani. I onda on dalje kaže, citiram njega, predsednik Komunističke partije Hrvatske, Savka Dapčević-Kučar je

govorila o stvaranju stvaranju suverene Socijalističke Republike Hrvatske unutar okvira socijalističke Jugoslavije, koja je nacionalna država hrvatskog naroda". Da li vi vidite u tome tačan opis narastanja tenzija i šta ih je izazivalo?

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Pa mislim da ovaj primer koji navodite, sa studentskim demonstracijama koje su izišle sa parolama o nedostacima deviznog sistema i da je ono na štetu Hrvatske, da to predstavlja čistu jednu ideologiju, nacionalističku ideologiju u tom sklopu Mas pokreta koji se dogodio u Hrvatskoj. Iz jučerašnjih i današnjih razgovora, mi smo videli da je Hrvatska bila republika koja je imala natprosečan razvoj i izvlačenje jednog detalja iz čitavog tog sklopa, svakako ne može biti opravdano. A drugo, nije samo po sebi ni tačno, jer Hrvatska je insistirala na tome da ona bude korisnik, veći korisnik deviznih sredstava na bazi toga što je ona izvoznik finalnih proizvoda, ne vodeći računa o onim inputima koji su dolazili iz drugih republika. Na primer: električna energija, sirovine bakra (Cu), olova (Pn), onda radne snage i tako dalje i to je nailazilo na veoma oštru kritiku u redovima ekonomista, kao jedan potpuno neopravdan zahtev. Samo, zanimljivo je da je to ipak dalo neke rezultate, jer uprkos tim demonstracijama koje su bile izrazito nacionalističke i morale biti, na kraju krajeva, osuđene i u samoj Hrvatskoj, Hrvatska je dobila povećanje te kvote deviza koje ostaju njoj na raspolaganju.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hvala, profesore. Kakav je bio Titov odnos prema Hrvatskoj?

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, pre nego što nastavimo dalje, nisam uložio prigovor na to pitanje, ali ne bih hteo da se misli da mi pristajemo na to, odnosno da smatramo da je ovo prikladan način da se koriste nečija mišljenja i pisani radovi. Na osnovu onoga kako sam ja shvatio pitanje i dokument Singltona, izgleda da je on očevidac. U redu je postaviti pitanje vezano za svedočenje da je neko očevidac, međutim potpuno je druga stvar da se pred svedoka stavi članak neke druge osobe i onda da se pokušava dobiti komentar samo na osnovu toga. Mislim da ulazimo u opasne vode i tražio bih

od Pretresnog veća da ograniči upotrebu drugog materijala, dakle da isti parametri važe za optuženog kao što su važili i za nas. Pre nego što sednem hteo bih da kažem sledeće: naravno veštak ima prava da se koristi izvorima i, recimo, da citira u fusnoti Singltona. Ukoliko se unakrsno ne ispituje o tome, onda taj dokument obično neće da bude uvršten u dokazni spis. To je bila uobičajena praksa koju smo do sada sledili.

SUDIJA ROBINSON: Hvala vam, gospodine Najs (Nice). Primili smo na znanje ovo šta ste sada rekli. Nastavite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pretpostavljam, gospodo, da imate u vidu da se ove ocene jednog stručnjaka kakav je Fred Singleton, potpuno poklapaju sa ocenama o kojima govori profesor Mihailović. I, dakle, vidimo iz ugla ekonomista u Jugoslaviji i ugla stranog posmatrača, koji je takođe veoma kompetentan i stručan. Profesore, jeste li vi poznavali lično Freda Singltona?

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Da. Jedanput sam ga upoznao prilikom njegovog boravka u Beogradu, studijskog boravka u Beogradu i imali smo jedan dug razgovor, ali to je posle pisanja njegovog članka.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, čak ni taj vaš susret nije mogo

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Nije mogao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: ...imati nikakav uticaj na pisanje ovog članka?

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Ne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A on je objektivno prikazao, prikazao situaciju, koliko ja vidim u članku. Je l' to i vaše mišljenje?

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Uglavnom jeste.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Recite, molim vas, kakav je bio

odnos Tita prema hrvatskom Masovnom pokretu, tom nacionalističkom talasu početkom sedamdesetih godina?

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Pa ja mislim da je bio ambivalentan. Profesor Singleton je jednostavno konstatovao da je Tito odlučno nastupio. To je tačno samo u jednom momentu i to je možda najbizarnija situacija. U leto 1971. godine održani su manevri i na kraju tih manevara, 16. septembra, bio je prijem u hotelu "Esplanada". Tu je Tito pozdravljen od strane šefa partije iz Hrvatske, Dapčević-Kučar i on je odgovorio na tu zdravicu tako da je on prošao Hrvatskom i da je imao veoma velika i tačna obaveštenja o Hrvatskoj i da se tu priča koješta, da u Hrvatskoj ...

SUDIJA ROBINSON: Professore, moram da vas zaustavim, budući da ste već odgovorili na pitanje koje vam je postavio gospodin Milošević. Odgovorili ste da je njegov odnos bio ambivalentan. Budući da nemamo puno vremena, pređite na sledeće pitanje, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Samo da, samo da ukažem na to da imate u tabulatoru 14 i tabulatoru 15 izveštaje iz tog vremena vodeće novine "Politika". Ja ću citirati samo jedan mali deo, gde Tito kaže, to je utorak, 9. maj 1972. godine, a članak je "Šta je Tito letos rekao hrvatskim rukovodiocima, kaže: "Pod okriljem nacionalnih interesa skuplja se sav đavo, nacionalizam, sva suprotna mišljenja" i tako dalje i onda on govori: "Situacija u Hrvatskoj nije dobra. Hrvatska je postala ključni problem u zemlji u pogledu divljanja nacionalizma". Dakle Tito, Hrvat i šef države, neprikosnoveni u to vreme, kaže da je Hrvatska postala ključni problem u pogledu divljanja nacionalizma. A onda u tabulatoru 15 imate ovo o čemu je profesor Mihailović sad rekao, kako on kaže: "Ja sam ovog puta video da su zaista apsurdne kojekakve priče o Hrvatskoj o tome da tu nema jedinstva, da narod drugačije misli, o tome da tu postoji i cvate veliki šovinizam. To nije tačno". I onda alauz. Dakle, da li to izražava, profesore, ovo što ste vi rekli ...

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: ... ambivalentan odnos, odnosno dvoličan odnos? Ja ne bih čak ni upotrebio reč "ambivalentan". Da li je ovde reč o jednom dvoličnom odnosu?

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je praktično, po vašem mišljenju, Tito podržavao u tom trenutku hrvatski nacionalizam?

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Pa iz njegove izjave to proizilazi, znate i možda se je on osetio lično ugrožen, pošto je imao jednu mladu i agresivnu političku ekipu koja je, verovatno, ugrožavala i njegovu ličnu poziciju i da je to bila reakcija, reakcija njegovog oštrog stava sa tih pozicija.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Ići ćemo nešto brže dalje. A kako je reagovala partija u Srbiji, profesore? Vi ste bili član Uprave Srpske književne zadruge.

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Pa znate, kada je počela ta akcija partije prema Hrvatskoj, onda je, po principu simetrije, trebalo naći odgovarajući nacionalizam i u drugim republikama i, naravno, tu je bio ... Bili su zainteresovani, pre svega, da se nađe ta simetrija tog nacionalizma, hrvatskog i u Srbiji. Međutim, mislim da taj pokušaj srpske partije da nađe nacionalizam, naročito u Srpskoj književnoj zadruzi, to nije uspeo. Jer u Hrvatskoj je mozak toga nacionalnog pokreta bila Matica hrvatska i onda je odgovarajuća institucija u Srbiji bila Srpska književna zadruga. Međutim i pored svih pokušaja, nisu mogli da nađu nikakvu nacionalističku aktivnost u toj, u toj ustanovi. I mislim da je uopšte u Srbiji bilo samo pojedinačnih reagovanja i beznačajnih reagovanja na situaciju u Hrvatskoj.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hvala, profesore. Radila je, koliko se sećam, tada jedna partijska komisija, da po svaku cenu pronađe nekakav nacionalizam u Srpskoj književnoj zadruzi?

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Da. To je bila trojna komisija u kojoj je bio Milan Milutinović, profesor Latinka Perović i Bakočević.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hvala, profesore. Recite mi sada da li postoje direktna ili indirektna priznanja zvaničnih organa Hrvatske da je ova bivša jugoslovenska republika imala natprosečan privredni razvoj? Ja vam skrećem pažnju na vaš rad, na stranice 57 i 58, a engleske stranice su 47 i 48, gde se govori o tome da je: "Hrvatska i poboljšanje položaja privrede, uverljivo je demantovana u zvaničnim pregovorima o pitanju sukcesije i to od same hrvatske delegacije, koja je predložila da se princip pravičnosti u raspodeli državne imovine SFRJ ima shvatiti kao eliminisanje neosnovanog bogaćenja. To eliminisanje podrazumeva kompenzaciju onih koji su relativno manje dobili sredstava iz zajedničkih fondova, pa je bilo jasno da je hrvatska delegacija računala da će po tom osnovu njena republika biti korisnik takve kompenzacije". Dakle ...

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Da.

prevodioci: Ovo je prebrzo za prevodioce da prate.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, prevodioci se žale na brzinu čitanja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Pa prevodioci imaju rad profesora Mihailovića ...

prevodioci: Ali ne mogu odmah da nađu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: ... i mogu da čitaju sa engleskog prevoda. Pretpostavljam da im to onda nije teško. Dakle ... Nesumnjivo je, dakle, da postoji i potvrda u tom stavu da su i oni potvrđivali da se Hrvatska natprosečno razvijala. Je l' to jasno?

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Da. To je bio bizaran detalj u pregovorima ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da ne idemo sad u detalje da opisujete pregovore, ali ovo je činjenica koja je ustanovljena. To nije

sporno, je li tako, profesore?

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Da, to je bilo iznenađenje da oni izlaze sa takvim predlogom i jugoslovenska strana je odmah to prihvatila, na njihovo čuđenje i kad su došli kod kuće i sabrali se kako je prošla Hrvatska u privrednom razvoju, onda su, naravno, odustali od sopstvenog predloga, pa su odustali čak i od principa pravičnosti koji je bio, bio temelj svakog sporazuma ... Trebalo da bude temelj svakog sporazuma.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, profesore. A koja su sredstva, koji su faktori prouzrokovali razlike u nivou razvijenosti između republika i pokrajina, ali najkraće, molim vas?

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Pa to je, pre svega, teritorijalni raspored investicija. Vi ste juče citirali, znate, kakav je bio položaj Srbije u tom pogledu. Hrvatska i Slovenija su imale znatan, naročito je Slovenija imala natprosečne investicije i veoma povoljnu strukturu investicija. A s druge strane, to je bio institucionalni sistem koji je omogućio jedno prelivanje ... Jedan ... Uslove razmene i neke mere sistema, kao što je carinska zaštita, sistem cena i subvencioniranje izvoza. To su bili, to su bile mere koje su bile ... Radile u prilog razvijenijih republika i smatra se da ono šta je dolazilo iz razvijenih republika, davanja za nerazvijena područja, da je to bila samo kompenzacija za one obrnute prelive društvenog proizvoda. Ako je tako, onda znači da su te mere na neki način se neutralisane i onda su dolazile ove prednosti iz investicija u punoj meri.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Recite mi, profesore, koja su sredstva bila angažovana i koje mere preduzete radi sprečavanja daljeg produbljivanja jaza između razvijenih i nerazvijenih područja u Jugoslaviji?

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Pa generalno govoreći, mere razvojne politike nerazvijenih područja bile su vrlo siromašne u Jugoslaviji. Tu se, uglavnom, tu je uglavnom deštovao Fond za razvoj nerazvijenih područja, a to su bili doprinosi između 1,50 i 1,70 od društvenog proizvoda društvenog sektora privrede i to je bio

izvršen transfer prema nerazvijenim područjima, na način koji je bio krajnje čudan, znate. Jer prosto tu su postojali ključevi po kojim je unapred trebalo da se rasporedi nerazvijenim područjima. Nerazvijena područja su ovlastila odgovarajuće banke na svojoj teritoriji. To je išlo jednim automatizmom, bez pratećih mera. E u poslednje vreme je činjen pokušaj da se ona područja koja daju, alimantiraju Fond za razvoj nerazvijenih područja više, da se angažuju direktno u investicijama i u sporazumu sa preduzećima iz nerazvijenih područja, ali to nije uspelo. Inače, ostale mere, recimo tehnička pomoć koja je uobičajena u takvim prilikama, bila je krajnje siromašna. A nerazvijenim područjima je ostavljena mogućnost da rade sa svojim sredstvima, praktično ono šta hoće. Čak i nenamenski da ih upotrebljavaju.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hvala, profesore. Ovde u tabulatoru 18 imamo samo jedan deo Deklaracije saveznog Parlamenta, koja je objavljena kao zvanična Deklaracija Parlamenta u "Službenom listu", u kome se objavljuju zakoni i zvanični dokumenti saveznog Parlamenta. Ja bih vam citirao samo tačku 1.2 koja je ovde data u tabulatoru 18, na dnu levog stupca, gde se kaže: "U skladu sa opredeljenjima iz dugoročnog programa ekonomske stabilizacije, zaustavljanje relativnog zaostajanja u privrednom razvoju, teritorije Socijalističke Republike Srbije van teritorija autonomnih pokrajina, u odnosu na prosek zemlje, vršiće se oslanjanjem na sopstvene snage, udruživanjem rada i sredstava i preduzimanjem konkretnih mera ekonomske i razvojne politike". Dakle, profesore, da li je ovo jasan stav da vrhovna jugoslovenska vlast u tom trenutku, sasvim jasno konstatuje zaostajanje razvoja teritorije Srbije van teritorije pokrajina i da, kako bih rekao, primenjuje u ovom smislu nekakve načelne pozive da se to popravlja sopstvenim snagama, a da konkretnih mera, u stvari, i nema.

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Ima. Bilo je, znate ... To je ... Vaša konstatacija je tačna. Republika Srbija i uže područje Srbije koje je, uprkos tome što je stalno bilo ispod jugoslovenskog proseka, po nivou, po *per capita*, društvenom proizvodu, ovaj, ono je bilo

otpočetka uvršteno kao razvijeno područje, kao što su Slovenija u Hrvatska, tako da je, naravno, davalo iz fonda ... U fond, alimentiralo fond, a iz fonda nije dobijala ništa i to je vremenom dovelo do jednog ozbiljnog zaostajanja, pa je postala tako tipično područje u zaostajanju. Kako se ... Po postojećoj klasifikaciji područje koje se stalno vuče ispod proseka, ne uspeva da dostigne taj prosek i, naravno, gubi mogućnost u akumulaciji i razvoju, tako da je na bazi analiza koje su pravljene u svim ekonomskim institutima, naime došlo do grupacije tri grupe instituta, ekonomskih, sa teritorije Jugoslavije i na bazi tih analiza u dva petogodišnja plana u osamdesetim godinama, Srbija je ... Uže područje Srbije nije izuzeto iz obaveze davanja, ali je učinjen pokušaj da se sa nekih šest ili sedam mera, različitih mera, ta ...

SUDIJA ROBINSON: Professore, gospodine Miloševiću, nije nam potrebno toliko detalja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Dobro.

SUDIJA ROBINSON: Trebaju nam samo glavne tačke.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. U svakom slučaju, dakle ekonomski položaj Srbije koji se potvrđuje i konstatacijama najviših organa vlasti, je bio ispod jugoslovenskog proseka.

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle opet se vraćamo na pitanje da li je Srbija dominirala ili nije?

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Pa znate, prema ovim analizama koje se nalaze ovde, društveni proizvod Srbije po stanovniku je pao na, na 80 posto. Znači da je zaostajao oko 20 posto ispod, ne ispod jugoslovenskog proseka, nego u odnosu na prosek ostalog dela Jugoslavije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hvala, profesore.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, ovaj aspekt njegovog svedočenja je potpuno, potpuno jasan, dakle, da je Srbija zaostajala za drugim republikama

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Hvala.

SUDIJA ROBINSON: Pređite na drugu temu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Samo kratko, profesore. Koji su bili ograničavajući činioci razvoja Kosova? Dakle sada da fokusiramo pitanje na Kosovo. Koji su bili ograničavajući činioci razvoja Kosova i kolika je bila efikasnost privrednog razvoja, u poređenju sa efikasnošću u ostalim delovima Jugoslavije?

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Da, to je bila jako niska efikasnost investicija i jako niska produktivnost rada, tako da je pored visoke stope priraštaja stanovništva, to bio jedan od osnovnih uzroka razvoja. Da je ... Recimo, Kosovo je imalo stopu rasta u čitavom posleratnom periodu 4 posto, ukupna stopa rasta mase društvenog proizvoda, a po stanovniku 1,6 posto, tako da su na demografske investicije otpale 2.4 posto, a ako se na to nadoveže niska efikasnost investicija i niska produktivnost rada, onda je, naravno, ono jako zaostajalo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Koliko se federacija i Republika Srbija, koliko su bile angažovane u finansiranju Kosova?

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Pa znate šta, one su bile indirektno, preko fonda su one, one ... Srbija je doprinosila, mada je Srbija ... U Kosovu isto tako dobijala, jer Kosovo je vremenom povećavalo svoj udeo, tako da je na kraju koristilo 50 posto Fonda za razvoj nerazvijenih područja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hvala, profesore. Vi ste proučavali ne samo istoriju stanovništva Srbije, već i migratorna kretanja unutar Jugoslavije i ovu ekonomsku emigraciju u inostranstvu. Čime su bila motivisana migratorna kretanja između jugoslovenskih republika

ranije Jugoslavije?

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Imamo dva motiva: ekonomski i, takozvani, "etnocentrični". Ova ekonomska migracija bila je relativno manja i značajna i ona je javila između Slovenije i donekle između Hrvatske, kao republika koje su bile imigracione i koje su davale ekonomske ... Imali ekonomsku potrebu za uvozom radne snage iz drugih područja, a ono šta je interesantno i karakteristično i karakteristično uopšte za odnose, da je, recimo, ta etnocentrična migracija bila prema Srbiji koja nije davala, pošto je i sama zaostala i imala natprosečnu nezaposlenost, imala je tu etnocentričnu migraciju iz Hrvatske, iz Bosne i sa Kosova. Što je neobično, sasvim neobično da jedna, da jedan većinski narod bude podstaknut čisto neekonomskim merama da napušta svoje ... Svoje ... Tamo gde je ... Područje gde je vekovima živeo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Skrećem pažnju ...

SUDIJA ROBINSON: Profesore, jesu li to bili Srbi iz Hrvatske, Kosova i Slovenije koji su emigrirali u Srbiju?

SVEDOK MIHAILOVIĆ: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Profesore, da ne bi ovo samo jednostrano bilo shvaćeno, vi ste govorili o etnocentrizmu kao razlogu.

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa je li tu dolazilo do pomeranja da određene nacionalnosti iz nekih republika idu ka svojim centralnim republikama i to je bila, koliko ja shvatam, opšta pojava?

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Pa jeste. Recimo to je bila pojava u Bosni: u Bosni su Srbi išli prema Srbiji, Hrvati prema, ovaj, Hrvatskoj, a Muslimani ne samo da nisu išli, nego su čak iz Srbije, delimično iz Sandžaka, odlazili u Bosnu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, a koji je, po vama, glavni razlog odlaska Srba sa Kosova?

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Pa odlazak Srba sa Kosova bio je ... Glavni razlog je bio pritisak koji je vršen na njih ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kada?

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: ... Naime, Srpska akademija nauka je 1985. godine organizovala anketu koju su realizovale dva profesora univerziteta, nisu članovi Akademije, Marina Blagojević i Ruža Petrović. I to je jedna publikacija koja ima 280 strana i koja je pokazala sve modalitete pritiska koji je vršen na Srbe. Ja mislim da je to priključeno dokumentaciji, znate, ta anketa iz 1985. godine.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Jeste. Recite mi, profesore, šta vi mislite o tezi da je Ustavom iz 1989. godine Srbija ukinula autonomiju pokrajina i da je time težila vraćanju na centralističke pozicije, na sistem centralizacije u čitavoj Jugoslaviji, dok su Slovenija i Hrvatska zalaganjem za konfederaciju navodno pokazale da su za dalji razvoj demokratije? Šta mislite o toj tezi?

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Pa ja mislim, pre svega, da autonomija nikad nije bila ukinuta, a situacija koja je stvorena Ustavom iz 1989. godine ...

SUDIJA ROBINSON: Izvolite, gospodine Najs.

TUŽILAC NAJS: Verovatno sam to propustio, ali bojim se da toga nema u njegovom izveštaju veštaka? Koju on ekspertizu ima oko toga? Do sada nisam prekidao ovu liniju ispitivanja, ali bojim se da ovde nema pominjanja nekakve ekspertize, niti konkretnih izvora.

SUDIJA ROBINSON: Da, mislim da je prigovor odgovarajući i pređite na drugu stvar. To nije deo njegove ekspertize.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Dobro ...

prevodioci: Prevodioci mole da govornici prave pauzu između pitanja i odgovora.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, morate da pravite pauze između pitanja i odgovora zbog prevođenja. To uključuje i vas, profesore.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, gospodine Robinson (Robinson). Profesore, vi ste jedan od autora "Memoranduma" Srpske akademije nauka, je li tako?

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sada ćemo preći kratko preko nekoliko pitanja koja se tiču "Memoranduma", jer nam je vreme ograničeno. Recite kada je i kako odlučeno da se piše "Memorandum"? Da li je to bila potpuno autonomna odluka Srpske akademije nauka ili je neko na nju uticao?

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Da. To je bila potpuno autonomna odluka, uglavnom ljudi iz odeljenja društvenih nauka. I u ime nas nekolicine to je akademik Ivan Maksimović na skupštini 1985. godine izišao sa predlogom da treba uputiti, znate, onom establišmentu jedan "Memorandum", izložiti koliko je kriza ozbiljna i da treba nešto ozbiljno preduzeti. I to je prihvaćeno 1985. godine i realizovano 1986. godine. Skoro realizovano, kažem, pošto nije sasvim dovršeno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A recite mi, profesore, koji su bili motivi za pisanje "Memoranduma"?

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Pa motivi su, pre svega, bili jedno osećanje da je zemlja zapala u jednu duboku krizu sa neizvesnim ishodom iz nje i Srpska akademija nauka, kao ne samo naučna, nego i nacionalna ustanova, bila je duboko zabrinuta. Smatrala je da ne može da čuti u takvoj situaciji, nego da kaže svoje mišljenje i svoju reč o tome. Drugo, to je bio čitav niz prethodno naučnih skupova u samoj Akademiji prema kojima je politika pokazala sasvim, sasvim jednu ravnodušnost, neshvatljivu ravnodušnost i rečeno je, otprilike, da se napravi jedan direktan dokument koji će

na jedan neposredniji način upozoriti, ovaj, Vladu na tu situaciju. To su ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Profesore ...

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: ... To su bili glavni motivi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A posle donete odluke o pisanju "Memoranduma", koliko je poznato, formirana je i jedna komisija od 16 članova Akademije, koja je trebala da realizuje tu odluku. Vi ste bili jedan od tih članova. Koja su pitanja bila raspravljana pre nego što se pristupilo pisanju teksta?

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Pa pre nego što su ... Mi smo raspravljali pitanje, pre svega kome treba uputiti taj "Memorandum", na koju adresu, znate. I rečeno je da to treba ili Predsedništvu Srbije ili Skupštini. Dakle to je dokumenat koji je pripremljen da bude zatvoren za javnost, znate. I ja sam video ranije neke verzije: na jednoj piše Skupštini Srbije, na drugoj Predsedništvu Srbije. To je jedno. Drugo je bilo da li to treba da bude neki programski dokumenat ili samo reakcija na ... Ili, dakle, jedan interventni dokument, jedan dokument upozorenja, da je situacija duboka i da treba preduzeti neke mere i odlučili smo se ... Mada je bilo ideja da to budu programske, da treba uneti neke programske elemente, to je odbačeno, tako da se ta radna grupa i onda čitava komisija saglasila sa time da to bude strogo interventni dokument, a ako treba praviti program, onda to treba praviti poseban program. I tako je i postupljeno. 1990. godine, recimo, pravljen je pokušaj, učinjen je pokušaj da se napravi jedan dokument sasvim drugog tipa, ono šta je moglo da liči na nacionalni program, ali je taj pokušaj neuspeo, znate. Došlo je do nekih nesporazuma, tako da je propalo i uglavnom ta su dva dokumenta sasvim ... Bitno različita, znate.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Profesore, da li je postojao sinopsis po kome je "Memorandum" rađen i ko je taj sinopsis uradio i da li je možda taj sinopsis sačuvan? Koliko sam ja nedavno obavešten,

čak je i sačuvan taj sinopsis.

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Pa jeste. To je jedan sinopsis na četiri stranice, znate, gde je napravljena osnovna shema i sadržaj materijala, a iznete su i neke osnovne teze. Naime, "Memorandum" nije u punom smislu originalan. Ne samo u punom smislu, nego većim delom nije originalan dokument. On predstavlja sintezu postojećih znanja, tako da je u samom sinopsisu moglo da bude, da bude i sama i sama, ovaj, da se iznesu i neke, neke osnovne teze. Tako da je taj sinopsis ... Sinopsis je, uglavnom, jedna umanjena slika, sintetička slika onoga šta je razvijeno u samom "Memorandumu".

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A recite mi čime se u sinopsisu obrazlagalo pisanje "Memoranduma"? Šta se navodi kao najvažniji uzrok krize? Kako se definiše položaj Srbije? Šta se zahteva?

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: To se u samom sinopsisu kao i u "Memorandumu", tu se insistira na jednakosti Srbije, znate, u političkom i ekonomskom smislu. Ništa se preko toga nije tražilo, znate. Čak se opominje da to ne bi bilo u skladu sa, ovaj, položajem Srbije. Tu se misli na položaj Srbije, da je Srbija, na neki način, bila istorijski predodređena da ujedini taj deo naroda na Balkanu i tako dalje i da bi kompromitovala svoju takvu jednu istorijsku ulogu ukoliko bi tražila više nešto od pune jednakosti sa drugim narodima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi ste maločas rekli da je "Memorandum", u stvari, sinteza već urađenih naučnih istraživanja. Da li ja mogu tako da razumem da naučnu podlogu "Memoranduma" ne čini neko posebno istraživanje rađeno u svrhe "Memoranduma", već se grupa akademika, koja je radila "Memorandum", koristila istraživanjima koja su do tada rađena u najširem smislu i da je on predstavljao sintezu onoga šta je naučno ustanovljeno do tada? Je l' tako?

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Tako je. Tako je, znate i ta sinteza i ono šta je bitno, tu je izvučena jedna anticipacija događaja koji se mogu dogoditi, ukoliko se ne postupi, znate, ukoliko se ne shvati dovoljno ozbiljno kriza i ne preduzmu hitne i adekvatne mere, znate.

I mislim da je vrednost toga dokumenta upravo u tome što je on anticipirao jedan, sagledalo kuda razvoj događaja ide, pominjući i mogućnost raspada Jugoslavije i da je on, sa te strane, pokazao da je i analiza sama bila tačna iz koje je mogao da bude izvučen takav zaključak.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A recite mi, profesore, s obzirom da se “Memorandumu” upućuju primedbe da je preneglašavao ekonomsko zaostajanje Srbije, koliko vi, kao ekonomista, možete da odgovorite na takvu primedbu? Da li je “Memorandum” preneglašavao ekonomsko zaostajanje Srbije?

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Znete, to je bio govor cifara. Ne može se ni potcenjivati ni precenjivati. Ako je zaista Srbija padala sve niže i po vrednosti svog društvenog proizvoda po stanovniku i po vrednosti fondova, znate i da se približavala, umesto da održava svoju poziciju bar nešto ispod proseka ili da iziđe na prosek, ona je padala sve niže po svim osnovnim indikatorima, onda ne znam da li može biti ... Da li to može biti razlog za ravnodušnost ili za ukazivanje na ozbiljnost. I mora biti na odgovarajući način izraženo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Profesore, u napadima na “Memorandum”, njegova sadržina je kvalifikovana često kao nacionalistički dokument. Taj “Memorandum” se kvalifikuje kao nacionalistički dokument. Imaju li takve ocene bilo kakvog oslonca u tekstu “Memoranduma”?

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Apsolutno ne. Naprotiv, nacionalizam je osuđen kao jedan od glavnih uzroka krize i čitavog ... I deformacija u privrednom sistemu i postoje ... Vi ako imate strpljenja, ja ću vam rado pokazati tačna mesta, razumete, na desetak mesta se eksplicitno govori protiv tog nacionalizma i tako dalje, i tako dalje, tako da to apsolutno nema ništa. I ono što karakteriše uopšte kritiku “Memoranduma”, to što se ne pominje ... Te primedbe nikada nemaju oslonca u samom tekstu ili se tekstu daje konotacija koja apsolutno ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa dobro

SUDIJA ROBINSON: Mislim da smo shvatili to. Ako vam se bude postavljalo takvo pitanje u unakrsnom ispitivanju, onda možete da navedete i izvore.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Pa sam tekst "Memoranduma" je ovde, ali, radi vremena, ja neću tražiti od profesora da ukazuje sad na mesta koja potvrđuju ovu tezu. Memorandumu se, profesore, pripisuje da je velikosrpski program. Da li je ta ocena tačna?

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Ja mislim da sam već odgoovrio na to pitanje, da je to već prethodno raspravljeno, da to nije nikakav program. Ja bih ga okvalifikovao kao "dokument upozorenja".

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A recite mi, profesore, ako nije nacionalni program, kao što nije, kako biste najkraće, znači, okarakterisali "Memorandum"? Kao "dokument upozorenja"?

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Jeste.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ocenu stanja na bazi naučnih istraživanja ...

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: ... i upozorenje kuda to stanje vodi?

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Jeste ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Je li to ...

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: ... i da treba preduzeti neke mere. Ništa više. To je sasvim jasan okvir i jasan cilj bio toga.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa dobro, a da li imate objašnjenje, s obzirom da je bilo mnogo, pogotovo na zapadu u propagandnim sredstvima naglašavanja da je "Memorandum" odgovor-

ran za podsticanje međunacionalnih sukoba između naroda koji su živeli na prostorima nekadašnje Jugoslavije i da je čak doprineo razbijanju Jugoslavije? Da li to ima bilo kakve, bilo kakvo utemeljenje, takva tvrdnja?

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Pre svega, to nema nikakvu i tako nešto se apsolutno ne može naći ni na jednoj ... Ni na jednom mestu u "Memorandumu". A drugo, "Memorandum", to se stalno zaboravlja, nije uopšte bio upućen javnosti. On je bio dokument koji je trebao da bude upućen jednom od vrhovnih organa u republici, da li je to Predsedništvo ili Skupština, a što je on dobio noge i što je, na neki način, ukraden i zloupotrebljen zbog napada na Akademiju, to Akademija i pisci "Memoranduma" apsolutno nemaju ništa sa tim, niti se mogu učiniti odgovornim. Niti se može činiti odgovoran sam dokument. I ako on ima jedan oštiji jezik, to je namerno da se probudi ta uspavana politička vrhuška, znate, koja nije bila svesna koliko je kriza duboka.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Profesore, "Memorandum" se veoma kritički odnosi prema Ustavu iz 1974. godine i čini ga u velikoj meri odgovornim za razbijanje Jugoslavije. Da li su u pravu oni kritičari "Memoranduma" koji u njemu vide zalaganje za vraćanje na centralizaciju i pozicije AVNOJ-a i tako dalje?

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Ne. Mislim da uopšte o tom centralizmu kolaju sasvim pogrešna mišljenja. Pre svega, ovaj, jednopartijska država sa hijerarhijskom strukturom, centralizam je bio u partiji i nosioci centralizma bili su oni koji su bili na vrhu te partije, znate. I sada posle smrti Tita i Kardelja, bila je stvorena jedna situacija da država ne bude samo jedna transmisija, nego da bude jedan izvorni organ i plediralo se za jednu funkcionalnu i efikasnu federaciju. Kakav je to, kakav je to centralizam? Centralizam se nije mogao uopšte restituisati u onome smislu u kojem je postojao do Titove smrti, jer niko nije mogao postati drugi Tito, razumete, u Jugoslaviji, niti je mogao imati pretenzije, pogotovu što su se ti ... Te ... Došlo do razbijanja Jugoslavije na policentrizam i u tom policentrizmu su se stvorile te hijerarhijske strukture. Tako da niko nikom

nije mogao nametnuti takav više sistem. A što se tiče, znate, ovako, da je bila konfederacija uslov za demokratizaciju, to je smešna stvar, jer to je bio ... Kada je se postavilo to pitanje, demokratizacija je bila u Jugoslaviji u punom razmahu, znate i sada, sada u tom momentu postavljati kao uslov demokratizaciju, to je, to je bilo smešno. Ne znam da li se u drugim zemljama postavlja, postavlja da pređu na konfederaciju da bi bila demokratska zemlja. To ispada kao da federativne zemlje nisu demokratske zemlje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, profesore, to je sasvim jasno. Recite mi da li ste čuli za "Plavu knjigu"? Da li vam je poznat njen sadržaj? Da li ste je, možda, pročitali? Evo nekoliko pitanja sve zajedno: da li je u vreme pisanja "Memoranduma" bilo koji član komisije pročitao tu "Plavu knjigu"? Skrećem vam pažnju da ovde u tabulatoru 3, sad ću samo da citiram: "Dokument nazvan 'Plava knjiga' Predsedništva Srbije, načinjen je marta 1977. godine. Njegov pun naziv je 'Socijalistička Republika Srbija i autonomne pokrajine u njenom sastavu, ustavni položaj i praksa', razmatran je, nije ni prihvaćen, ni odbijen". I onda je dato celo to razmatranje, dakle tri godine posle Ustava iz 1974. godine, Predsedništvo Srbije konstatuje negativne učinke takvih sistemskih rešenja, pravi "Plavu knjigu", ali je stavlja pod tepih, kako bih rekao. Kako to objašnjavate?

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Pa znate šta, ja sam čuo a mislim da i ostali, o postojanju te knjige. To je bio jedan zatvoren dokument, kao što ste rekli. Tri godine posle donošenja Ustava iz 1974. godine, Predsedništvo Srbije je obrazovalo jednu komisiju. Tu su bili neki profesori univerziteta, istaknuti članovi, ovaj, istaknuti administratori iz nekih ... Iz Skupštine i tako dalje, koji su dali ... Dobili zadatak da prikažu kakav je, kakav je, ovaj, kakvi su efekti novog Ustava i kakvi se problemi javljaju u vezi sa njegovim sprovođenjem. Ta "Plava knjiga" je bila potpuno zatvoren dokument. Čulo se, ovako, iz priča da je tu kritikovan taj Ustav, da je tražena njegova promena, ali sam tekst nije i može vas iznenaditi, ali ja sam tek pre neki dan došao do tog teksta i da bude stvar smešnija, on je štam-

pan 1990. godine od jednoga novinara, u sklopu nekih intervjuua i niko nije o tome ništa znao. Ja sam ga površno pročitao i mislim da je ono šta se govorilo o njemu, da je to tačno. Oni su dali na jedno 50 štampanih stranica jednu kritiku, pre svega šta on normativno postavlja, znate, a onda šta se događa, tako da se vidi da je on tu bio uzrok jednoga, jedne dezintegracije Srbije, ogromnih razmera. Oni početni njegovi nedostaci da su izrasli u ogromne probleme i iz toga jasno proizilazi zaključak da je to jedan neuspeo dokument koji, pre svega, dezintegriše potpuno Srbiju i čini je i u pravom smislu nedovoljno definisano područje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, to je, dakle, bio nalaz Predsedništva Srbije tri godine posle donošenja Ustava od 1974. godine ...

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: I sada na osnovu, samo da kažem to, prema informacijama koje su, naravno, pouzdane, održana je trodnevna sednica i tu je bila žestoka rasprava, znate i kaže se tu u komentaru ovoga teksta koji je štampan, da to nije ni odobreno ni po ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Prihvaćeno.

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: ... ni prihvaćeno. Međutim, naravno, to je bio čak predlog da se spali taj dokument. Svega u 40 primeraka je bio štampan, sa punom odgovornošću onih koji su ga dobili da moraju da ga čuvaju kao najveću tajnu. A na toj, zna se da je na toj ... Ja nisam mogao da dođem do tog stenograma tih diskusija, ali zna se da je tu Kardelj opet došao i da je on sprečio i ugušio tu diskusiju. To je, mislim, pravi izraz, ugušio tu diskusiju, tako da je ona praktično nestala. I uopšte, to je bilo karakteristično, znate, uopšte u životu Srbije. Sve su republike smatrale da imaju mogućnost da se mešaju u unutrašnje poslove Srbije, a Srbija se nikad nije mešala u poslove drugih. I to je zaista jedan od pokazatelja njene podređenosti.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Profesore, pošto ste vi i u ono vreme bili profesor univerziteta, recite mi kako su stručni krugovi reagovali na Ustav 1974. godine?

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Pa znate, to je bila reakcija na ove amandmane koji su bili ugrađeni kao osnovne poluge tog ustava. Na Pravnom fakultetu, to je bila žestoka reakcija na to. Profesor Mihailo –urić koji je sada akademik i sekretar našeg odeljenja, bio je osuđen na osam meseci zatvora i izdržao je tu kaznu, ovaj, zato što je kritikovao ... On je pošao sa jednoga ... Održao je govor koji ima pet-šest kucanih stranica, ja mislim da to postoji u dokumentaciji iz kojeg se jasno vidi da je on pošao sa pozicija da su nacionalizam i problemi države pitanja koja ne bi trebalo da preokupiraju XXI vek, a pogotovu nas. Međutim, u to vreme je taj hrvatski nacionalizam bio ne samo agresivan ...

SUDIJA ROBINSON: Najlepše hvala, profesore. Gospodine Miloševiću, prema rasporedu koji sam spomenuo na početku sednice, preostaje vam samo još tri do četiri minuta.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Onda ću postaviti još samo jedno pitanje. Profesore, kako objašnjavate ogromnu propagandnu kampanju na zapadu, protiv "Memoranduma" Srpske akademije nauka?

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Pa ta propaganda nije postojala od početka. Čak mislim da, sudeći po tome kako su ambasade u Beogradu reagovala i tako dalje, to je smatran kao akt građanske hrabrosti, jedan demokratski čin i tako dalje. Međutim, situacija se bitno promenila kada je došlo do razbijanja Jugoslavije, jer zapad je prihvatio nekako teze hrvatske i slovenačke propagande i dalje ih razvijao, znate. I tu postoji nekoliko osnovnih teza koje je lako pobiti, ali koje su se ponavljale u enormnim količinama. To su i štampa i takozvane naučne ustanove, prepisivali jedni od drugih ... Naravno, često ne poznavajući izvorni tekst "Memoranduma" i nikada se ne oslanjajući na analizu izvornog teksta "Memoranduma".

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Hvala, profesore.

SUDIJA ROBINSON: Hvala gospodine Miloševiću. Gospodine Najs izvolite.

TUŽILAC NAJS : Časni Sude, mogu da zamislim okolnosti u kojima će da nam nedostaje vremena na kraju današnjeg dana, a to je vrlo moguće. Neću da postavljam puno pitanja o dokaznim predmetima koje je predstavio optuženi. Možda uopšte neću time da se bavim. Brine me, u stvari, da će da dođe do zahteva da se uvrštava velika količina dokumenta sa kojima se uopšte nije radilo, niti se iz njih čitalo, koji su bili samo identifikovani. I u tim okolnostima, pitam se da li je možda dobro sada da se rešava uvrštavanje dokumenata Odbrane, kako ne bismo to morali kasnije kada će vreme da nam nedostaje. Vidim problem.

SUDIJA KVON: Da li imate neki konkretni stav, osim onih vezano za tabulatore 19 i 20?

TUŽILAC NAJS: Nisam beležio tačno sve dokazne predmete, zato što je to ponekad išlo jednostavno prebrzo. Radi se o tome da su neki dokumenti identifikovani, ali da se uopšte nisu pominjali, niti iz njih citiralo. Ako ćemo da pratimo istu politiku koju smo pratili do danas baveći se u našim analizama za završnu reč svakim dokumentom koji je uvršten, onda će to da postane teška vežba. Bojim se da i pravni savetnici čine istu stvar. I mi moramo da obavimo, u stvari, to isto i da razmatramo puno materijala koji, u stvari, nemaju nikakvu dokaznu vrednost. Ima puno knjiga ...

SUDIJA KVON: Moje pitanje je da li se u ovom slučaju konkretno protivite nekim drugim dokaznim predmetima osim 19 i 20?

TUŽILAC NAJS: Mislim da takvih ima u ovim ranijim tabulatorima. Upravo smo pogledali "Plavu knjigu", to je verovatno dokazni predmet koji bi trebalo uvrstiti zato što je to deo šire slike. To je samo

spomenuto i iz toga nije citirano. Ne smeta mi to u tom slučaju, ali drugi dokumenti koji su samo usputno spomenuti, ne mogu sada tačno da kažem koji su, je sve to išlo vrlo brzo i ne vidim razlog za njihovo uvrštavanje. I to ponovo dovodi do problema koje sam spomenuo ranije, a to je izvještaj ili mišljenje drugih autora koje je jednostavno pozajmljeno. To nije bilo citirano ni iz kojeg drugog razloga, osim da bi ga se pozajmilo i ovde koristilo. Možda Pretresno veće može o tome da razmisli u ovoj prvoj kratkoj pauzi.

SUDIJA ROBINSON: Gospodin Milošević je radio pritisnut vremenom i mislim da je zato samo pominjao neke stvari.

ADVOKAT KEJ: Mi ćemo da kažemo da je to jedan akademski izvještaj sa referencama i tabulatorima koji se tiču samo detalja i izvještaja i argumentacije ovog svedoka. To ima vrlo jasan smer kada uzmete ceo izvještaj u obzir.

(Pretresno veće se savetuje)

SUDIJA ROBINSON: Mi ćemo da uvrstimo sve dokumente osim tabulatora 19 i to na osnovu referenci, odnosno njihovog pominjanja. Ni broj 20 se ne uvrštava. Dokumenti koji nisu prevedeni, biće označeni u svrhu identifikacije dok čekamo na njihov prevod.

sekretar: Izveštaj veštaka će da bude D265, a ceo registrator dokumenata vezano za izveštaj veštaka će da bude D266.

SUDIJA ROBINSON: Samo trenutak, gospodine Najs. Dok se još bavimo dokaznim predmetima, podsetili su me da postoje još tri dokazna predmeta od onog prethodnog svedoka ... Četiri. Tri ili četiri. I hteli smo to sada da uvrstimo. Imate li to pripremljeno? Mislim da gubimo vrijeme. Nastavimo sa unakrsnim ispitivanjem. Nastavite, gospodine Najs i na ovo ćemo da se vratimo kasnije na kraju današnjeg rada.

UNAKRSNO ISPITIVANJE: TUŽILAC NAJS

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Časni Sude, završiću danas sa ispitivanjem ovog svedoka i zato ću morati da budem selektivan kada budem birao materijal koji mu budem predstavljao i možda neću uspeti da pokrijem sve aspekte onoga o čemu sam hteo s njim da razgovaram. Profesore, koliko dugo lično poznajete optuženog?

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Ja ga poznajem od 1988. godine.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ne samo da ste s njime radili, već ste postali i prijatelji?

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Pa ne bi se moglo tako reći. Ja ne znam kako se definiše prijateljstvo, znate. Mi smo imali ... On je mene pozvao da učestvujem, 1988. godine, da učestvujem u tom radu Komisije za privrednu reformu. Ja sam sa njim sarađivao u toj komisiji do 1991. godine, dokle je ta komisija radila i trajala. To je bilo oko 40 sednica. Mi smo imali vrlo korektne odnose, ali da su oni bili prijateljski, znate, na jedan ... Da je to prešlo u jedno intimno prijateljstvo, ne verujem.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pomogli ste mu i nakon sastanka u Karađorđevu marta 1991. godine, zar ne?

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Ne. Nisam ja nikad bio u Karađorđevu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A sastanci koji su usledili nakon sastanaka u Karađorđevu, sastanci grupe eksperata, jeste li učestvovali u tome?

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Ne znam na koju grupu mislite. Recite mi na koje sastanke?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vratiću se na to kasnije zato što želim da idem hronološki. Hvala na odgovoru, zasada. Pogledajmo "Memorandum". Rečeno je da je "Memorandum" "procurio". Nakon toga, 1995. godine, izdat je dodatak Memorandumu zajedno

sa odgovorom na kritike. I to ste priredili vi i Vasilije Krestić. Je li to tačno?

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Tačno je.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: To imamo kao dokazni predmet u ovom postuku i to je D250. Imate li primerak tog dokumenta pred sobom? Ako Pretresno veće nema svoj primjerak, onda ćemo adekvatne odlomke da stavimo na grafoskop. Molim pomoć poslužitelja. To ćemo da stavimo na grafoskop. Radi se o svega par odlomaka. Da podsetim Pretresno veće šta je tamo sadržano. Ako pogledamo englesku stranicu 17 i onda molim da se to pronađe i na srpskom, na dnu stranice 17 stoji sljedeće ...

prevodioci: Prevodioci napominju da nemaju original.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: ... pročitacu vam pa pretpostavljam da ćete da se setite: "Neautorizirana verzija teksta koja je procurila u javnost, nije dobila odobrenje". Na kraju je izneto mišljenje kako je bilo važnih razloga da bi se rad na tom projektu nastavio. Sledeći odlomak počinje: "Na žalost, zgražanje javnosti nad Memorandumom nije zamrlo čak ni nakon partijskog sastanka". Profesore, mi smo obavili analizu, nadam se da vam je to dostavljeno preko Odbrane, kojom je upoređena originalna verzija 1986. godine za koju se tvrdilo da je to nacrt, sa verzijom koju ste vi objavili 1995. godine i utvrđeno je da postoji samo šest kratkih odlomaka koji čine razliku između te dve verzije. Jeste li znali da su razlike između te dve verzije ograničene samo na to?

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Ja to ... Ne znam za razlike, ja znam samo za tu razliku da je jedan red iz ovog ekonomskog dela, opšteg dela, bio izostavljen u kucanju. Naime, poslednja verzija koja je razmatrana, bila je umnožena u 20 primeraka, znate i na njoj su ... Na njoj je rađena kolektivna redakcija, koja, naravno, nije završena i 16 primeraka je bilo raspodeljeno na 16 članova komisije, tri na one koji su bili povremeni konsultanti. To su bili Dobrica Ćosić, to je bio, to je bio profesor Jovan –orđević i Ljuba Tadić. I jedan je primerak

ostao neraspoređen, koliko ja, koliko se ja, koliko me sećanje drži. Ja ne znam da je uopšte tu bilo neke razlike između onoga teksta koji je štampan i ako postoje razlike, to mogu biti samo minorne razlike, bez ikakvog značaja.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala vam na tome. To verovatno potvrđuje rezultate naše analize. Te ograničene razlike između verzije iz 1986. godine i verzije koja je konačno objavljena u vašem odgovoru na kritike iz 1995. godine, kao mogućnost postavlja da je curenje 1986. godine bilo namerno. Šta imate o tome da kažete?

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Curenje apsolutno nije bilo namerno i ono je bilo šokantno, znate. Kad se pojavio članak u "Večernjim novostima", mi smo zasedali, redakcija je zasedala i jedan iz redakcije je postavio pitanje ostalima: "Jeste li vi pročitali jutros 'Večernje novosti'?" Zašto bismo čitali, znate, "Večernje novosti", znate. Odmah smo, ovaj, pogledali taj članak i prekinuli istog momenta rad. A znate, to je ... Zna se tačno kako je izišao, ovaj, "Memorandum". Da je to izašlo preko profesora Jovana –orđevića, kome je bio dostavljen jedan primerak te verzije, sa molbom da on stavi primedbe i nije sporno da je iz njegove kuće izišlo. To je potvrdila i njegova ćerka, samo je pitanje da li je prva verzija tačna, koja je od dve verzije tačna: da li je njegov zet koji je bio novinar "Večernih novosti" samoinicijativno uzeo ili je profesor –orđević sam dao, razumete, ovaj, ministru unutrašnjih poslova Srbije, pošto je on saradivao ranije i sa Kardeljem i tako dalje, ovaj i bio je u bliskom ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu. Hteo bih da vas prekinem. Molim da uz pomoć poslužitelja pogledamo stranicu 24 na engleskoj verziji, sredina stranice. Tu se nalazi sledeći odlomak u vašem odgovoru na kritike: "Iako je propaganda protiv SANU-a i "Memoranduma" bila daleko od nečeg što se moglo uzeti olako, srpska javnost se nije dala zavesti. Mali deo javnosti mogao je iz neznanja da poveruje da je to propaganda, ali većina obrazovanih građana koji su imali neka znanja o sadržaju "Memoranduma", shvatili su da su optužbe

upućene Srpskoj akademiji nauka neutemeljene, te da je tumačenje motiva i poruka zlonamerno. Prestiž Srpske akademije nauka bitno je porastao u očima srpskog društva, jer je ta učena institucija" i tako dalje. Da li je ovaj Memorandum trebao da posluži da mobiliše javno mnjenje ka nacionalizmu?

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Ja se izvinjavam, ali ja ne mogu da nađem to na srpskom, a ovo što ... Prevod prevoda mi se čini da nije tačan. Samo da vidim gde je taj deo ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: To počinje rečima: "Čak iako je propaganda protiv" u paragrafu odmah pre naslova "Hrvatske kritike 'Memoranduma'".

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Pa to malo drugačije zvuči. Ja moram da ja pročitam: "Uprkos svemu tome, propaganda protiv SANU i "Memoranduma" nije bila bezazlena, ali ni srpska javnost nije se pokazala lakovernom i maloumnom. Mali deo javnosti mogao je podleći oportunističkom neznanju i poverovati svakodnevno izricanim optužbama, ali većina obrazovanih i u sadržinu "Memoranduma" upućenih, shvatila je da su u pitanju neosnovane optužbe SANU i neistinito tumačenje motiva i poruka. Ugled SANU naglo je porastao ...

SUDIJA ROBINSON: Mislim da je tužilac na tom mestu stao. Molim da ponovite svoje pitanje sada kada je profesor pročitao?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je taj "Memorandum" poslužio za mobilizaciju javnog mnjenja na nacionalistički način?

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Molim vas, taj "Memorandum" nije, pre svega, upućen javnosti bio. Ja sam to ponovio bio. To je trebalo da bude zatvoren dokumenat i on je pisan slobodno i takvim jezikom koji je trebao da animira politički establišment na određene akcije. On nije imao uopšte nikakve pretenzije da uđe u javnost i to smo odlučili već na ... To, to je bila prethodna odluka da Memorandum bude zatvoren dokument. Prema tome, to je potpuno irelevantno ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala. Molim poslužitelja da nam pomogne i ako nam Pretresno veće dozvoli zbog nedostatka vremena, da iskoristimo jednu označenu verziju dokaznog predmeta. To je dokazni Predmet 800, poglavlje iz knjige pokojnog Ivana Stambolića. Kao što znate, profesore, Ivan Stambolić je započeo proces koji je doveo do Memoranduma, zar ne?

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Ne znam kako mislite da je on započeo proces koji je doveo do Memoranduma? Ne razumem pitanje.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pronaći ću to u odlomku gde on sam to opisuje, nešto kasnije. Molim da sada poslušate što je on u svojoj knjizi napisao. Da li je to prva stranica? Postavljeno mu je pitanje da li su mu nacionalisti bili najopasniji protivnici. On je rekao: "Bili su i još uvek su. To je još i gore zato što su oni objektivno neprijatelji naroda. Upravo sam zbog toga 'Memorandum' odmah proglasio, kao što se posle pokazalo tačnim, smrću Jugoslavije. Ne nalazim nikavu satisfakciju u ovom svom tačnom proročanstvu". Zatim nastavlja: "Oni koji su se zalagali za pro-memorandumsku Srbiju, prvo su pokušali da umanje važnost Jugoslavije i stežući je sve do točke pucanja. Nakon toga, nakon što nisu uspeli, hteli su da krenu u rat protiv nje, koristeći sve njene snage protiv politike umerenih ljudi, uključujući i mene. Bio sam u pravu kada sam verovao da su stvaraoci Memoranduma, u stvari, podstakli ovo užasno zlo". To je osoba koja je bila na položaju pre ovog optuženog i na čelu Komunističke partije i koji ovde iznosi svoje mišljenje o pripremi "Memoranduma". Možete li da nam objasnite zbog čega je njegovo stanovište bilo takvo, uzimajući u obzir ono šta je on znao o vašoj zemlji?

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Pa znate šta, to je ... On je bio na protivnoj strani. On je inicirao tu kampanju i jasno je da brani tu svoju kampanju i svoje poteze koji su bili potpuno neprimereni. Mogli biste pročitati šta je Stane Kavčić, na primer, rekao o Memorandumu, da političari nisu imali razuma da pročitaju i da

ozbiljno shvate koliko je taj dokumenat govorio o istinitim stvarima i nisu imali snage da stupe u kontakt sa ljudima koji su pisali "Memorandum" i tako dalje. To je jedna odbrana pozicije, jedne represije, znate, koja je primenjena i to su neke insinucije koje apsolutno ne stoje, jer nije inicirao ... Sad je ispalo da je "Memorandum" stvorio krizu, a "Memorandum" je pisao o toj krizi kad je ona postala veoma duboka i zaista eksplozivna i upozorava takve kao što je bio Stambolić i njemu slične, na to da oni otvore oči i preduzmu nešto, a sad ispada da ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Molim da pogledamo sledeći odlomak, sledeću stranicu i sledeći označeni odlomak i mislim da više nećemo da imamo više vremena za taj dokument. Samo još neke stvari, a Pretresno veće sve to može kasnije da pročita. Kada mu je bilo postavljeno pitanje "Koje je vaše mišljenje o 'Memoranduma'?", odgovorio je: "Verujem da bi nauka morala da bude prisutnija u naporima da rešimo naše društvene, ekonomske i ostale probleme. Prema tome, zašto bi akademija, najviša institucija, zašto se ona ne bi bila uključena u te napore. Zato smo se složili sa vođstvom akademije, godinu dana pre pojavljivanja 'Memoranduma', da treba organizovati nekoliko timova različitih stručnjaka koji će da se bave trenutnim društvenim pitanjima". Kasnije mu je postavljeno pitanje "u vezi sa pričom da ste vi osoba koja je naručili izradu 'Memoranduma'", on je odgovorio: "Delomično. Kada sam ga pročitao, jasno sam znao na šta su mislili pomažući da rešimo društvene i ekonomske probleme. Odmah sam reagovao govorom na Beogradskom Univerzitetu krajem oktobra 1986. godine. Tada sam rekao da očekujem od akademika da pomognu nošenju tereta koji smo nosili, umesto da nam pokušavaju podmetati noge. Nazvao sam to političkom insinucijom koja ne stvara naučne temelje, već mrak, krv i zlo". Jeste li znali da je pokojni Stambolić održao takav govor?

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Da. Znao sam, znate, samo što je to netačna dijagnoza, molim vas. To je sasvim jedan deformisan pogled na čitavu stvar. Deformisan pogled jednog političara koji je i

sam bio u velikoj meri odgovoran za takvu stvar i onda je govorio *pro domo sua*, znate. On je govorio o odbrani te politike koja je kritikovala Memorandum. Jasna je njegova pozicija. Mislim da je to, da je takva jedna, potpuno bez ikakve vrednosti ...

SUDIJA ROBINSON: Mislim da smo dobili dovoljan odgovor.

TUŽILAC NAJS: Kao i sa svim ostalim materijalima, moraću i sa ovim da se bavim na osnovu odlomaka, a ostatak materijala će da bude dostupan Pretresnom veću.

SUDIJA ROBINSON: U redu. Pauza od 10 minuta.

(Pauza)

SUDIJA ROBINSON: Izvolite, gospodine Najs, nastavite.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Molim poslužitelja da na grafoskop stavi stranu 21 engleskog prevoda, vrh strane. Poslednji paragraf Memoranduma, profesore. U njemu vidimo šta vi i vaše kolege pišete o njegovom istorijatu. To piše odmah pri vrhu: “‘Memorandum’ je bio dobro primljen kod publike koja je imala mnoge primedbe na situaciju u zemlji, odnosno oni su to potvrdili. Lucidna analiza ‘Memoranduma’ o situaciji i jasna poruka su imali snažan uticaj na formiranje javnog mnjenja. Preko noći ovaj dokument je postao veoma popularan: kopiran je i deljen okolo, a takođe i prodavan na ulici ...

prevodioci: Prevodioci napominju da nemaju original teksta.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi ste negirali da je ovaj dokument namerno procureo. Istakli ste da se radilo i takvom dokumentu. Pitaću vas ponovo: da li je ovaj dokument možda kao Načertanije u XIX veku, u stvari, imao svoje koristi od svoje takozvane prirode, odnosno tajnosti i da je zbog toga izazvao posebno interesovanje

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Ja bih hteo da ponovom ono šta sam već rekao da taj dokument nije uopšte namenjen javnosti, a što je se našao u javnosti bez volje njegovih autora, to je jedna slučajnost, a ta slučajnost što je već on bio u javnosti i što je počeo automatski da se umnožava, znate, neki su to pravili dobar biznis da umnožavaju i da ga prodaju čak i na pijacima, a to njegovi autori apsolutno niti su želeli, niti su odgovorni za to. On kad se sigurno već našao u javnosti, naravno da je on morao već da izazove određene efekte i da u tiče na formiranje javnog mnjenja. A to nije niti bila namera, niti bila želja ovih autora.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A što se tiče samog teksta "Memoranduma", da li prihvatate, nemam vremena da se sada time bavim, a li da li prihvatate da u "Memorandumu" postoje određeni pasusi koji se bukvalno prenose i to reč po reč u vašem elaboratu koji ste podneli ovom Sudu.

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Pa to je sasvim moguće, znate, Ja nisam sigurno prepisivao "Memorandum", ali sam učestvovao u pisanju "Memoranduma" i svog elaborata. Ja nemam dve glave, znate i dva mišljenja o nekim pitanjima, je li, a mislim da je ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Idemo dalje, budući da nemomo puno vremena. Hteo bih da prokomentarišete određene delove Stambolićeve knjige. Jedno drugo poglavlje. Evo to ćemo sada da podelimo. Napravili smo kopije i engleske verzije i srpske. Radi se o sedmom poglavlju. Vidi se naslov, ali to me ne interesuje. Interesuje me 13 strana engleske verzije, a to je strana ... Sad ću vam reći na kojoj se strani to nalazi na BHS verziji. Dakle, strana 13 engleske verzije. Molim da se to stavi na grafoskop: "Da li verujete da ste dovoljno kritični kada procenjujete vlastitu odgovornost tokom naših razgovora?", budući da je ova knjiga, u stvari, intervju, on je odgovorio sledeće, to je negde pri dnu strane: "U svakom slučaju, birajući Miloševića za predsednika Predsedništva Centralnog komiteta, on nije bio izabran ni za kakvog vođu. Vođa je stvoren kasnije. U stvaranju vođe i izgradnji njegovog kulta, veliku ulogu će da odigra

intelektualna elita i to pored medijske propagande. O njemu će da se komponuju i pišu pesme, slikari će da slikaju njegove portrete i ići mu na poklonjenje, a njegove fotografije će da se umnožavaju u velikom broju. Akademici će početi da se utrkuju. Dobrica Ćosić će Miloševića da uporedi sa Nikolom Pašićem, Mihailo Marković sa Ruzveltom (Franklin Roosevelt), Milorad Ekmedžić sa De Golom (Charles de Gulle), Milovan Danojlić sa Karađorđem. Osavremenjujući Njegoša, on će da napiše da je Milošević dunuo život srpskoj duši". Kako bismo uštedeli na vremenu, pogledajmo još jedan paragraf koji se nalazi na strani 18, hvala. Dakle, Stambolić sada govori o optuženom: "On nije mogao ni od koga razumnog i odgovornog, niti da vidi, niti da čuje da se politika prema drugim narodima vodi zakazivanjem mitinga na njihovim trgovima, a prema sopstvenom narodu pendrecima, šmrkovima, hladnim i vatrenim oružjem ili da jedni drugima poturamo noževe pod grlo, a istovremeno urlamo da smo za dijalog. Nije u ovoj zemlji, u ovim narodima bilo ama baš ništa šta ih je nepremostivo delilo. Deleći Srbe od svih, on ih je podelio između sebe i podelio ih je daleko opasnije nego što to izgleda. Dalje, zašto je bilo potrebno onako ratoborno podjarivati Srbe van Srbije da stvaraju nove srpske države, umesto da im se osigura bezbedan, ravnopravan život u njihovoj zavičajnoj Hercegovini, Bosni ili Hrvatskoj? Zar srpski narod već nije dovoljno propatio u prošlosti". U vezi sa ova dva pasusa postaviću vam sledeća pitanja: zar nije istina da je optuženi postao vođa, u stvari, preko leđa, u nekom smislu, intelektualca i onoga šta su oni uspostavili, na primer kroz sam proces koji čini osnovu "Memoranduma"?

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Pa ne mislim tako, znate. Ja ... Pojava Slobodana Miloševića je bila nešto, nešto novo na političkoj sceni u Srbiji. To je primljeno od inteligencije sa jednim olakšanjem. Do njegovog dolaska postojao je "verbalni delikt", znate. To je jedna strašna intelektualna cenzura i strašno ograničenje reči, kritike i tako dalje. I sigurno jedno proširenje slobode. Slobodan Milošević je uveo višepartijski sistem u Srbiji. To je jedan korak ka demokratizaciji, ozbiljan koji je, naravno, prihvaćen u prvom momentu kao, kao,

razumete, jedan, jedan progresivan akt.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pitanje je bilo ... Preformulisaću pitanje kako biste lakše mogli da se fokusirate. Nije se radilo o čoveku koji je vodio svojim idejama, već se radilo o čoveku koji je bio potreban intelektualcima, a koji su, u stvari, izrazili svoje ideje preko "Memoranduma", a on je instrumentalizovao te stavove i ta mišljenja, tako što je postao vođa i onda dalje to sve unapredio, zar ne?

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Ne. Znači šta. To je, to je ... Ja sam vam govorio kako je doživljen on u redovima intelektualaca. To nije ... To je jedna strana. S druge strane, ja ne vidim šta je on preuzeo od "Memoranduma" i o kakvom se programu radi. Znači, tu je, mislim jedan nesporazum. Slobodan Milošević je svakako jedan inteligentan čovek koji je uz to bio i verziran veoma dobro i u privredu i u politiku ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Moguće, moguće ...

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: ... tako da...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Moguće, ali ...

SVEDOK MIHAILOVIĆ: .. molim vas ... i naravno ...

SUDIJA ROBINSON: Naravno, naravno. Dozvolite da svedok završi.

SVEDOK MIHAILOVIĆ: On je sigurno se izdvajao među tim političarima Srbije, sa sopstvenim mišljenjem. On je mogao imati puno zajedničkog mišljenja, ne zajedničkog, organizovano zajedničkog, nego mišljenja koje koincidira sa nekim nalazima i analizama koje su date u "Memorandumu". I ta koincidencija ne može se sada instrumentalizovati i iskonstruisati kao neka organizacija i tako dalje. Uostalom, tu su bile i vrlo slabe personalne veze. To je bilo ovako, u početku njegovog dolaska, znate, on je uključio mene, uključio u tu komisiju za privrednu reformu, akademika Macuru i još neke, ali to je, to je prestalo, znate. Monogi od tih su postali

posle njegovi opozicionari i tako dalje. Mislim da tu tražiti neku vezu, neku političku vezu, neku programsku vezu i tako dalje, to su čiste konstrukcije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ali jednu programsku vezu možemo da utvrdimo, a to je da je on preuzeo na sebe da se reformiše Ustav iz 1974. godine i to na osnovu onoga šta je stajalo u "Memorandumu", zar ne?

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Ne. Znete, ta inicijativa za reformom, mi nismo dovršili to pitanje oko "Plave knjige", znate. To je bio vrlo snažan pritisak čitavog javnog mnjenja i stručnog javnog mnjenja. Ovaj, današnji predsednik Vlade Srbije, Koštunica, je bio udaljen sa fakulteta, kao asistent, zbog tog Ustava. A to je bilo 1971. godine. Molim vas, to je bio veoma snažan ... Evo vam .. Ja ću vam dati "Anale" koji su zabranjeni, Anale Pravnog fakulteta iz toga vremena ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ne mogu da prhvatim tu ponudu, budući da mi je ostalo veoma malo vremena. Ja neću da se zadržavam na drugom pitanju iz Stambolićeve knjige, već idem dalje. Profesore, vi ste objasnili da ste vi zajedno sa drugim akademikima i intelektualcima koji su bili povezani sa "Memorandumom", da ste postali savetnici optuženog. U martu 1991. godine kada je održan sastanak između ovog optuženog i pokojnog Franje Tuđmana, mi smo čuli puno iskaza i dokaza o tome da se na tom sastanku razgovaralo o podeli Bosne i Hercegovine. Na samom početku sam vas pitao da li ste vi bili član srpskog tima koji je osnovan nakon tog prvobitnog sastanka i u tom timu ste bili vi, Smilja Avramov, Ratko Marković i Vladan Kutlešić. Da li ste vi bili član takvog nekog tima?

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Pre nego što vam odgovorim, ja bih samo hteo da kažem da ja nisam bio nikakav imenovani savetnik predsednika Miloševića. Ja nisam imenovan, nisam primio novac. On je mene povremeno konsultovao po pojedinim pitanjima. To je, to je bila potpuno jedna slobodna, slobodno konsultovanje, ovaj, a drugo, to je tačno da sam bio ja sastavni deo toga

tima. Ja nisam ni znao da je bio prethodni sastanak između predsednika Miloševića i Tuđmana, jer mi smo dobili zadatak da se sastanemo sa jednom grupom koja je bila sa hrvatske strane, da razmotrimo tu situaciju koja je nastala u Krajini, da vidimo kakve su namere, znate, jer posle donošenja hrvatskog Ustava, tamo je stvorena u Krajini jedna, jedna veoma napeta situacija iz koje je trebalo naći izlaz ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Zamoliću vas ...

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: ... i to je bilo potpuno jedno ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Zamoliću vas kratko da odgovorite na ovo: kad vi kažete da lično niste ništa saznali o prvobitnom sastanku, da li ste vi, kao što smo čuli od Smilje Avramov, tokom tih sastanaka, dakle, tokom ta tri sastanka koji su se održali blizu Osijeka, na Dedinju i u Zagrebu, da li ste se tamo bavili kartama i sličnim dokumentima, a koji su bili konzistentni sa planiranjem razdvajanja Bosne?

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Ne. O kartama nikakvim nije bilo reči. Bilo je priče o svemu i svačemu ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, izvolite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Kad formuliše pitanje, gospodin Najs kaže da je ovde izneto mnogo dokaza o tome kako smo Tuđman i ja se dogovarali o podeli Bosne i dovodi svedoka u zabludu, jer ovde nikakvi dokazi o tome da smo se mi dogovarali o podeli Bosne nisu prezentirani, niti ih je moglo bilo ko da očekuje, takve dokaze, jer takvi dokazi ne postoje.

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, ova upadica mi oduzima vreme i nije primerena.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Najs, podsetite nas na dokaze.

TUŽILAC NAJS: Rado. Imali smo dokaze o podeli Bosne od Pedija Ešdauna (Paddy Ashdown). Ako se sećate, postojala je ona karta koju je nacrtao pokojni predsednik Franjo Tuđman, zatim Stipe Mesić, zatim Ante Marković, kome su i jedna i druga strana konkretno rekle detalje o podeli, a mislim da smo takođe od Šarinića čuli. Dakle, evo naveo sam vam četiri.

SUDIJA ROBINSON: Nastavite, gospodine Najs.

TUŽILAC NAJS: A takođe i od Milana Babića. I on se time bavio.

SUDIJA ROBINSON: U redu. Nastavite.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ako niste bili angažovani na radu koji je bio konzistentan sa planiranjem podele Bosne, šta ste onda, zaboga, radili vi, dakle, kada ste se sastajali u te tri prilike?

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Pa pravo da vam kažem, to bi teško bilo definisati, jer mi smo otišli bez ikakvih instrukcija, znate. To je ... Bili su više informativni razgovori, da se vidi šta druga strana hoće, šta namerava i tako dalje, u datoj situaciji. I ta situacija već u Krajini je jako pritiskivala naše razgovore. Hrvatska delegacija je stalno tražila od nas da Slobodan Milošević interveniše, ne shvatajući da su oni imali vrlo veliku samostalnost, da se reši ta situacija. Mi nismo imali nikakvu mogućnost ni instrukcije u tom pogledu, znate, niti smo imali ovlašćenja, niti smo imali kontakte sa Babićem, tako da su ti razgovori išli levo-desno, znate. Bilandžić je govorio o tome kako je on napisao članak kako Srbima treba dati autonomiju i tako dalje. Ovaj, bilo je čak i pokušaja, znate ...

SUDIJA ROBINSON: Hvala vam, profesore.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sada prelazimo na leto 1991. godine. Dve stvari su se desile tog leta 1991. godine i vi ste upoznati s oba događaja. Prvo, postojala je Beogradska inicijativa koja je trajala do novembra meseca. Tad se završila. To vam je poznato, zar ne?

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Znam, ali ne znam ništa o njoj, o njenoj sadržini. I verujete, nije me to uopšte ni interesovalo.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu, ali znate o tome dovoljno, kako bismo obavestili Pretresno veće preko vas da je Beogradska inicijativa bila plan optuženog da unutar smanjene Jugoslavije zadrži Srbiju, Crnu Goru i Bosnu. To je bio njegov plan tada, u toj fazi, zar ne?

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Pa ne znam za to.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A što se tiče Haga (The Hague), da li znate, da li vam je poznata Haška konferencija (International Conference on the Former Yugoslavia)?

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Na šta mislite? Haška konferencija ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste vi lično dolazili u Hag?

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Ja sam dolazio da radim po pitanju sukcesije i radio sam u grupi za ekonomska pitanja. Tu sam dolazio, razumete i bio sam šef delegacije za ta pitanja ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu.

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: ... a posle je ostalo samo pitanje sukcesije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li možete da nam pomognete u vezi sa jednim novim dokumentom koji smo nedavno dobili od relevantne zemlje, a to je zemlja domaćin. Molim da se ovaj dokumenat podeli i da se obeleži. Molim vas da pogledate peti paragraf. Molim da se engleska verzija stavi na grafoskop, dakle paragraf 5. Može da se vidi naslov dokumenta. Dakle to se odnosi na konferenciju od 7. septembra i 5. novembra, a u petom paragrafu stoji da u marginama četvrte sednice održan je sastanak 4. oktobra kome je predsedavao ministar inostranih poslova Holandije (Holland) i tako dalje. Da je

kasnije pročitana izjava. To je pročitao holandski ministar na pres konferenciji i tu se odražavao dogovor jugoslovenskih strana, nakon što je ministar Van der Bruk (Hans van den Broek) dobio pristanak svih jugoslovenskih strana na plenarnoj sednici, a to je uključivalo i princip da treba naći političko rešenje i to na osnovu perspektive priznavanja onih republika u Jugoslaviji koje žele da ostvare nezavisnost, a na kraju procesa pregovora koji će se voditi u dobroj veri i koji će uključivati sve strane. Priznanje će se dati u okviru jednog opšteg sporazuma koji će sadržavati sledeće komponente: labava asocijacija ili udruženje suverenih i nezavisnih država, zatim da se obezbedi zaštita manjina, uključujući garancije za ljudska prava a takođe je moguć i poseban status za određene delove i da neće biti unilaterarnih promena granica. Zaustavimo se tu profesore. Vi ste bili ovde u Hagu i vi znate da se ovaj optuženi četiri puta složio s ovim predlogom, kako je rekao lord Karington (Peter Carrington). Da li je to tačno?

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Ja ne znam s čime se on složio, znate. Nije mi to rekao i nije me pitao, nije mi ni pričao o tome.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da, ali bili ste tu. Radili ste za njega, odnosno radili ste s njim. Profesore, zar je moguće da vi niste znali, odnosno da je stvar mogla da bude rešena u Hagu da je optuženi to učinio? Zar to niste znali, dakle da se on u početku saglasio sa predlogom?

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Ne, to nisam znao. Znae šta, ja po političkim pitanjima nisam, ovaj, u punoj meri verziran. Tu je bila gospođa Smilja Avramov, znate, kao savetnik je dolazila. Ja sam samo jedanput došao na plenum, ovaj, sa njima. To je bio kratak i ... Ali o ovome nisam znao da se ...

SUDIJA ROBINSON: Hvala vam. Gospodine Najs, imajte na umu da je profesor rekao da je on tamo bio isključivo zbog ekonomskih pitanja.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: 14, 16, 23, odnosno drugi deo paragrafa.

Možda će vam to pomoći. Ja imam na umu ono što ste rekli, profesore, da se niste bavili političkim pitanjima. Sada prelazimo na leto 1992. godine, odnosno doći ćemo do leta 1992. godine kada ste se uključili i počeli da se bavite i političkim pitanjima. Uskoro ćemo da se osvrnemo na to. Vi, naravno, znate, da je na kraju optuženi odbacio haški predlog i to 18. oktobra.

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Ja vam kažem da nisam se bavio političkim pitanjima, molim vas i bio sam relativno malo verziran u tok događaja o pregovorima o političkim pitanjima. Ja ne mogu da ...

SUDIJA ROBINSON: Profesore, ne morate dalje da odgovarate. Gospodine Najs, da li ćete da nastavite da insistirate na tome, jer on je rekao da nije bio tu, u Hagu, da bi se bavio političkim pitanjima.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da, ali profesor je sam dao dobrovoljno uopštena mišljenja. Hteo bih prvo da iznesem hronologiju. Profesore, da li se sećate da se Haška konferencija i Beogradska inicijativa, čiji je cilj bio da Bosna ostane u smanjenoj Jugoslaviji, dakle da se to sve završilo kada je Evropska zajednica (European Community), budući da je Haška konferencija propala, upitala strane da li će da traže nezavisnost. Da li se toga sećate?

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Pa molim vas, ja sam vam rekao da nisam upoznat detaljno, nije me interesovala ta Beogradska inicijativa, nit' sam pratio tu liniju događaja ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu, ako tako kažete. Da li ste vi bili zainteresovani početkom sledeće godine za nešto što se zvalo Konvencija o trećoj Jugoslaviji. Dakle, konvencija ljudi iz Srbije, Crne Gore i iz drugih mesta koji su želeli da ostanu unutar Jugoslavije i ta konvencija je okupila ljude iz delova Srbije i Crne Gore, a takođe i iz Bosne i iz Hrvatske. Da li ste znali za to?

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Ne.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu. U ulozi savetnika, vi ste učestvo-

vali u radu jednog tela koje se zvalo telo ili Savet za harmonizaciju. Da li se toga sećate?

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Savet za harmonizaciju? To prvi put čujem.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Moraću da vam pokažem neke dokumente i da vidim možemo li da vas podsetimo.

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Za ustanovu tog tipa, Savet za harmonizaciju, ne znam kakvu harmonizaciju? Čega?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Državne politike.

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Bio sam član Komisije za privrednu reformu Predsedništva Srbije, to sam bio, ali to je telo već prestalo da radi 1991. godine. Ja od 1991. godine sam bio samo, bio sam ... Učestvovao sam samo u radu Haške konferencije po ekonomskim pitanjima i po pitanjima sukcesije. Od 1995. godine do 2000. godine ja sam samo ... Samo da ...

SUDIJA ROBINSON: Hvala, profesore. Mislim da tužilac želi na nešto da vas podseti.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Rado bih da mogu da kažem tačno nalov na srpskom "Državni savet za usaglašavanje stavova u državnoj politici". Da li sada nešto bolje razumete?

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Ne.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Nisam ni mislio. Sećate li se da ste bili član nekog tela, jer imamo zapisnik sastanaka u telu u kojem je bio Milan Panić, optuženi, Dobrica Ćosić, Vladislav Jovanović i ostali.

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Sećam se. Veoma se dobro sećam na šta sad mislite. To je savet koji je formirao Dobrica Ćosić ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Možda možemo dobiti naslov od vas?

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: ... predsednik ... To ... Ja nisam bio član toga saveta. Ja sam samo dva puta išao sa predsednikom,

pozvao me predsednik Milošević da budem, da prisustvujem. Mislím, dva puta je svega to bilo. Ja nisam bio član. Članovi su bili predsednici vlada republika, predsednici republika i predsednik i potpredsednici savezne Vlade. Ja sam, ja sam ... Mene je pozvao dva puta predsednik Milošević da pođem sa njime i ja sam prisustvovao, znate, na ta dva sastanka i to kad se raspravljalo o Vens - Owenovom planu (Vance – Owen Plan). Toga se sećam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Robinson?

SUDIJA ROBINSON: Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Bio je isključen mikrofón profesora Mihailovića kada je objašnjavao da je to bio savet koji je formirao tadašnji predsednik Jugoslavije, Dobrica Ćosić i kako je taj savet funkcionisao. On je to objašnjavao, al' mikrofón mu je bio isključen. Vidim da to ni u transkriptu nema uopšte.

SUDIJA ROBINSON: Upravo ste vi to uvrstili u zapisnik, gospodine Miloševiću.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Professore, mi imamo zapisnik sa nekoliko sastanaka, osim dva koja nam, zasada, nisu dostupni. To je od 9. januara 1993. godine i od 21. januara. Vi ste bili prisutni i učestvovali na njima i hteo bih od vas da zatražim pomoć. Možemo li da dobijemo prvi i da stavimo to na grafoskop. Možete da se ograničite na ekonomske teme, ali činjenica je da ste bili član vrlo važnog političkog tela. Vidimo ovdje naslov na engleskom, kaže "Stenografski zapisnik sednice Veća za usklađivanje državne politike, održan 18. avgusta 1992. godine" i vidimo sledeće: Milan Panić na stranici 18 vrlo dugog dokumenta kaže: "Već smo u tom položaju. Problem je da smo mi optuženi za rat u Bosni i Hercegovini, da podržavamo rat u Bosni, da smo im dali oružje, ostavili oružje da se bore, da finansijski podržavamo Karadžića. Ovde smo govorili o etničkom čišćenju. Od doktora Brankovića sam čuo da bi Srbi trebali da se reše drugih",

na šta optuženi kaže: "Nemojte da nas gnjavite vašim saradnicima". Milan Panić nastavlja: "On nije moj suradnik". Sledeći odlomak, treća ili četvrta rečenica: "Danas poslepodne dobio sam sledeću informaciju: etničko čišćenje je počelo. 15.000 Muslimana iz Sanskog Mosta dobilo je osam sati da napusti svoje domove i 20 kilometara otputuju do Jajca, kako bi došli do Muslimana. Ta je informacija došla od Ujedinjenih nacija (United Nations). Pitali su me o tome i rekli mi da to treba da zaustavim". Tu ću da stanem. Sećate li se, profesore, da ste bili na sastanku s ovim optuženim, Milanom Panićem, Dobricom Ćosićem, na sastanku na kom se raspravljalo o etničkom čišćenju, kao što je to navedeno, dakle da je poticano od Srbije? Da li ste bili na sastanku na kome se o tome razgovaralo?

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Ja se ne sećam toga da sam bio na tom sastanku ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Robinson?

SUDIJA ROBINSON: Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Etničko čišćenje koje je bilo poticano od Srbije. Gde u dokumentu stoji da je to bilo poticano od Srbije? Gde je on citirao to? Koga je on citirao da je to poticano od Srbije? On konstruiše pitanje. Potpuno izmišlja pitanje. Panić informiše o tome da traže od njega da zaustavi nešto šta se događa u Bosni. Gde piše da je nešto poticano od Srbije?

TUŽILAC NAJS: U redu.

SUDIJA ROBINSON: Da, gospodine Najs. Molim ispravku.

ADVOKAT KEJ: Smem li da intervenišem? Mislim da bi Tužilaštvo kao prvo trebalo da utvrdi da li je ovaj svedok bio na sastanku pre nego pred njega pročitá zapisnik sa sastanka i neka to uđe ovde u transkript. Svedok je rekao da nije bio na tom sastanku.

TUŽILAC NAJS: Možemo li pogledati stranicu 20 uz pomoć poslužitelja.

SUDIJA ROBINSON: Izvolite, profesore.

SVEDOK MIHAILOVIĆ: Ja se sećam da sam bio na sastancima i to mi je jedino sada ostalo u sećanju, kada je diskutovan Vens - Ovenov plan i znam šta sam ja rekao i šta je rekao predsednik Milošević i sećam se, kada je reč o Paniću, da je jedanputa bilo na sastanku kada je on dao izjavu na aerodromu u Moskvi (Moscow) da napušta kontinuitet, i da je o tome bio admiral Beograd i da je zakazan sastanak ...

SUDIJA ROBINSON: Hvala, hvala. Shvatio sam, shvatio sam, profesore. Gospodine Najs, ako ovo ispitivanje treba da ima nekog ploda, trebate da utvrdite da li je svjedok tamo bio.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pogledajmo stranicu 20. Čini se da je ovaj svedok bio prisutan na dva sastanka, ako mogu da vam skrenem pažnju na stranu 20, a onda u svetlu vaših odgovora, pogledajmo stranicu 45 na engleskom. Na stranici 20 rekli ste sledeće ... Vi ste zatražili reč i rekli ste sledeće: "Htio bih da dam samo jednu primedbu kao uvod. Što se tiče Konferencije o Jugoslaviji, bilo nam je rečeno da ne smemo da učestvujemo u radu ekspertske grupe i na drugim mestima u ime Jugoslavije zato što se radi o Konferenciji o Jugoslaviji, što uključuje učestvovanje šest republika". To je jedna vaša primedba. Ako pogledamo dalje, imamo dugi govor optuženog i onda stranica 45 i vezano uz ograničeni interes o kom se govorilo, Milan Panić je rekao: "I mi u Srbiji smo naivni. Oni su uzeli 60 do 70 posto teritorije Bosne i Hercegovine." A vi, profesore, ovde stoji da ste rekli: "Da objasnim taj odnos od 30 posto i 70 posto. To je rezultat istorijskih uslova. Čak i nakon Drugog svetskog rata Srbi su imali relativnu većinu teritorije Bosne i Hercegovine. Drugo, Srbi su bili diskriminisan narod koji je živio od poljoprivrede, dok su Muslimani živeli u gradovima i uz doline reka i tamo su, manje-više, bili koncentrirani. Tih 60 posto je u činjeničnom smislu, zemlja u vlasništvu

Srba. To nije okupirano u ratu, već se radi o činjeničnom vlasništvu Srba. To je podložno špekulacijama zato što ljudi ne poznaju istorijske uslove." Nešto od toga poklapa se sa onime šta je u vašem izvještaju, dakle, uslova za Srbe. Iako vas zanimaju samo ekonomska pitanja, čini se da ustrajavate na toj sugestiji da taj veliki procenat teritorija treba zadržati. Profesore, sećate li se da ste nešto tako rekli? **SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR:** Tako nešto jesam, ali ne u vašoj interpretaciji. Znae, ja sam dao čisto jedno ekonomsko objašnjenje, istorijsko-ekonomsko, koje je tačno. Znae, Muslimani su kao imali privilegovan položaj i oni su živeli u gradovima i u dolinama reka gde je bilo, više-manje, najbolje zemljište, a ovim drugim je pripadala ostala teritorija valjda i tako dalje. Tako da je došlo do te situacije da je naseljenost Muslimana daleko veća na užem području, a Srba na mnogo širem području. To je ono ... I da su oni postali vlasnici. Činjenica je da su oni imali u vlasništvu preko polovinu, mislim, ovaj, zemlje u Bosni. To je činjenica. To su, to su ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala. Hvala.

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: ... naučne činjenice i nema drugog značenja. Ja bih pokušao da objasnim, kakav je raspored vlasništva bio i zbog čega je došlo do toga.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Možemo li sada da pređemo na zaključak ovog dokumenta. Uz pomoć poslužitelja, molim stranicu 19. Profesore, već smo videli da se raspravljalo o etničkom čišćenju, o oružju koje je ostavljeno za borbu ...

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Ja ne znam iz čega se čita.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pročitani odlomci od ranije, a na stranici 19 Milan Panić, na dnu stranice, kaže da ga je na stranu odveo ... Kaže: "Na stranu su me odveli Miteran (Francois Mitterand) i Butros Galí (Boutros Boutros-Ghali) i postavljali mi ta pitanja. Pokušao sam da odgovorim da sam otišao u Sarajevo dva puta. Sve vreme govorim o etničkom čišćenju i onda dobijem takvo pismo od UN-a. Gubimo bitke, a mi volimo da se borimo na međunarodnoj sceni, ali

nemamo municije. To je njihova municija". Zatim kaže: "Agresori Srbi sanjaju o srpskoj zemlji, razmišljajući o Velikoj Srbiji i ideji da se Srbi u Bosni reše drugih i pridruže Srbiji jednog dana. To su oni meni rekli i rekli su mi da će biti protiv nas". Zatim još jedan kratak odlomak na stranici 38. Optuženi je rekao: "Što se tiče pružene pomoći Srbima u Bosni, jednostavno je za nas neprihvatljivo da ih ostavimo bespomoćnima. To nije ratni materijal, već humanitarna pomoć: novac, odeća, hrana. Ne možemo im uskratiti našu pomoć. Pitam se zašto bi pomoć koju dobijaju Muslimani bila humanitarna, a dobijaju oružje koje koriste u ovom sukobu, a na našu pomoć se gleda kao na vojnu. Po našim procenama, to ne sadrži vojni materijal". Evo, to sam vam pročitao nekoliko odlomaka. Da li se sećate da se o takvim stvarima razgovaralo?

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Ne sećam se uopšte, znate. Ja sam rekao čega se sećam. To su dve markantne stvari. To je kad je diskusija bila o Vens - Ovenovom planu na tome i kad je Milan Panić, vi pominjete Milana Panića, ovaj, dao izjavu na moskovskom aerodromu o tome da se on odriče kontinuiteta i tako dalje i to je sada bio predmet na savetu i savet je odlučio drugačije: da on zauzme ipak stav, razumete i da insistira na kontinuitetu. A o ovome šta je Miteran pričao Paniću, pa Panić savetu, to apsolutno se ne sećam, niti da je bilo reči o nekom etničkom čišćenju. Možda je bilo, ali ja se ne sećam, znate. Ja sam imao preko 70 godina kad sam, kad sam, ovaj, išao tamo, ali verovatno bih registrovao da sam, da sam bio, jer ipak imam neko kontinuelno pamćenje.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Onda ću nešto samo kratko da vas pitam, nešto o drugom sastanku na kom ste bili prisutni, jer vi ćete biti verovatno jedini svedok kom ćemo morati da objašnjavamo sastav tih sastanaka. Pre toga, u međuvremenu, pitao bih sledeće: sećate li se Međunarodne konferencije o bivšoj Jugoslaviji koja se dogodila u Londonu (London) od 26. do 28. avgusta 1992. godine?

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala. Molim da se svjedoku onda ponudi

sledeći dokazni predmet, a to je "Jugoslavija kroz dokumente od svog stvaranja do raspada" (Yugoslavia Through Documents From Its Creation to Its Dissolution). Molim poslužitelja da verzije na engleskom stavi na grafoskop, stranica 711. Ovo je govor kopredsedavajućeg koji iznosi stav Srbije i Crne Gore i pročitacu stavke u celini: "Mi pozdravljamo činjenicu da su svi učesnici na konferenciji potpisali izjavu o Bosni i Hercegovini. Svi saučesnici moraju da ispune obaveze na koje su pristali. Konkretno – Srbija i Crna Gora se nalaze pred jasnim izborom. One su se obavezale na sledeće: da prestanu sa intervencijama izvan svojih granica, na granicama s Bosnom i Hrvatskom. U okviru njihovih sposobnosti ograničiti da bosanski Srbi zauzimaju teritorije silom i isteruju lokalno stanovništvo, da u potpunosti obnove građanska i ustavna prava stanovnika Kosova i Vojvodine, te da isto tako osiguraju građanska prava stanovnika Sandžaka, da iskoriste svoj uticaj na bosanske Srbe, kako bi došlo do zatvaranja njihovih logora, da ispoštuju svoje obaveze po međunarodnom humanitarnom pravu i konkretno, ženevskim konvencijama (Geneva Conventions), te da dozvole povratak izbeglica njihovim kućama. Bosanski Hrvati i Muslimani su se obvezali na slične stvari: da u potpunosti ispoštuju relevantne rezolucije Saveta bezbednosti UN-a (UN Security Council), da objave da u potpunosti poštuju integritet sadašnjih granica, da garantuju prava nacionalnih i državnih zajednica i manjina u granicama Srbije i Crne Gore, u skladu sa poveljom UN-a (Charter of the United Nations), CSCE (Commission on Security and Cooperation in Europe), te nacrtom konvencije Konferencije Evropske zajednice o Jugoslaviji, da rade na normalizaciji situacije u Hrvatskoj za provođenje Vensovog plana, te prihvatanje posebnog statusa Srba u Krajini, kako je on predviđen u nacrtu konvencije Konferencije Evropske zajednice o Jugoslaviji." I na kraju, kao što je sugerisano pismom gospodina Panića, upućenog predsedniku Saveta bezbednosti UN-a, "Srbija i Crna Gora nameravaju zaista da ispune ove obaveze i rečima i delom, one će da zauzmu poštovan položaj u međunarodnoj zajednici". To je jedna od stvari koja je proistekla iz Londonske konferencije (London Conference) i navodi uslove pod

kojima bivša Jugoslavija može da bude priključena međunarodnoj zajednici i, u stvari, postati članica UN-a, zar ne?

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Kakavo je vaše pitanje?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ovi uslovi koje sam vam pročitao su bili nametnuti tada na Londonskoj konferenciji, kako bi Srbija i Crna Gora, odnosno Jugoslavija, SRJ, mogla da se ponovo priključi međunarodnoj zajednici kao poštovan član. Toga se sećate?

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Jedna stvar, ja nisam učestvovao neposredno na plenarnoj sednici, mada mi je predsednik Milošević to ponudio, u glavnoj sali, nego sam bio u onom drugom delu, savetodavnom i tako dalje i tu su kolali raznorazni dokumenti. Ja znam da je bila neka rezolucija o Crnoj Gori i poslednji dan kada je to trebalo, kada je trebala da se završi konferencija, gde je dolazio, ovaj, u našu delegaciju tadašnji ministar ...

SUDIJA ROBINSON: Previše vremena trošimo. Gospodine Najs, krenite dalje.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Molim da se na grafoskop stavi zapisnik sa sednice državnog saveta za usklađivanje državne politike ili kako se već zove. To je sastanak od 17. septembra, još jedan na kom ste vi bili prisutni i molio bih vas da nam pomognete ako se nečega sećate. Shvatam da je to bilo odavno. Na stranici 65, donji desni ugao, kraj odlomka koji je istaknut ...

SUDIJA KVON: Možemo li da vidimo ime odbora?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da. Ovde se to zove nešto drukčije. Ovde se to zove Savetom za usklađivanje državne politike, ali mislim da smo to upravo rešili. Ovaj komitet u kom ste vi bili, profesore, nije nešto šta je bilo statutarно utvrđeno, zar ne?

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Ne. To je ... Ja mislim da je to vanustavno bilo, da je to bila inicijativa predsednika Ćosića, znate, da stvori neko telo i da proširi, na neki način i svoje nadležnosti.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kaže se sledeće na stranici 65, primedba koja se pripisuje vama: “Gospodine predsedniče, malo pre sam iskoristio izraz ‘Kralj je mrtav, neka živi kralj’, ali kralj treba da bude ubijen ili treba da poćini samoubistvo”. Zatim nastavljate: “Koliko ja shvatam stvari, UN je suošen s problemom - proterivanje Jugoslavije iz svog ćlanstva i suoćenje sa vrlo važnim pravnim i drugim problemima. Naravno, za njih je puno jednostavnije ako Jugoslavija to učini sama po sebi”. Zatim ste dalje govorili, ali da li se sećate da ste razgovarali o pitanju koje se ticalo zahteva Londonske konferencije i ćlanstva u Ujedinjenim nacijama i šta je to uključivalo? Sećate li se da ste o tome govorili?

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Ne sećam se svega toga i to ne izgleda da su reći koje sam ja koristio, znate. Da li je to pod mojim imenom?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da. pojavljuje se pod vašim imenom, bar u verziji koju smo mi dobili. Ako imate sumnji ...

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Ja se uopšte ne sećam da sam o tome govorio, znate, bilo kada.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Možemo da se vratimo na stranicu 20, odnosno 28. Na početku ovog odlomka u razgovoru sa Miodragom Mitićem, Ilijom –ukićem i vi ste odgovorili –ukiću koji je rekao: “Da li je moguće, da kažem, premostiti ovaj rascep između jedne stvari i stvaranja druge i da li je moguće o tome razgovarati samo u okviru Povelje UN-a? Ja bih hteo postavim protivpitanje, a to je: zašto se sve ovo radi? Neko prvo mora da vam objasni zašto morate da prestanete da postojite i šta to uključuje? Šta to znači? I zatim, kralj je mrtav - neka živi kralj” i tako dalje. Da li vas je to sada podsetilo?

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Ne.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dobro.

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Znate, to je bilo, to je bilo govora o ćlanstvu, znate i verovatno da sam u nekim prilikama ... Ja sam tu imao savršeno jasan stav, znate, ovaj. Mislim, ako insistiramo na

kontinuitetu, onda ne možemo tražiti članstvo, jer članstvo Jugoslavija nije izgubila. Članstvo u Ujedinjenim nacijama je bilo suspendovano, tako da insistiranje na kontinuitetu pretpostavljalo je da se skine ta suspenzija. A pristanak na to da se traži članstvo, znate, onda je značilo odustajanje od kontinuiteta. Tu je bilo savršeno jasno mišljenje i van toga nisam mogao imati neka drugačija mišljenja.

SUDIJA ROBINSON: Hvala, profesore.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu. U tom slučaju hteo bih da steknemo neku sliku o ovim sastancima koje treba detaljno kasnije da se razmotre. Ako pogledamo stranicu 62, to bi moglo da predstavlja određenu ravnotežu da iscrtamo dalje sliku dok pregledavamo ove dokumente. Optuženi je na tom istom sastanku rekao sledeće, profesore: "Mnogi drugi stvaraju ozbiljne probleme. Mislim da to treba da bude pojašnjeno ..."

SUDIJA ROBINSON: Izvolite, gospodine Najs, nastavite.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Tretman takozvanog etničkog čišćenja, date su izjave o tome kako etničko čišćenje treba da se spreči u Srbiji. Nema etničkog čišćenja u Srbiji. Ne postoji ni program protiv etničkog čišćenja, zato što nema etničkog čišćenja. Zamenik ministra za unutrašnje poslove bio je smenjen, jer se protivio programu koji ne postoji" i tako dalje. Sećate li se da se raspravljalo o nečemu sličnom na tom sastanku koji se bavio etničkim čišćenjem?

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Ja nikad nisam čuo, znate, za to da je ... Da se uopšte govorilo o etničkom čišćenju. To je bila ocena, ocena slobodnih novinara i tako dalje i nekih ljudi koji se bave naukom u vezi sa etničkim čišćenjem na Kosovu, koje se događalo ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu.

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: ... a da se govorilo na nekom

zvaničnom mestu o etničkom čišćenju, to nikad nisam čuo.

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, iskoristio sam mogućnost da ovog svedoka koji je bio prisutan na tim sastancima i da vas podsetim na niz stvari o kojima se tamo raspravljalo. Kao što sam rekao, dva sastanka nedostaju i kasnije će Tužilaštvo morati da pokuša to pitanje detaljno da prouči. Časni Sude, samo trenutak ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, da li planirate dodatno ispitivanje?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Pa ja sam shvatio da vremena nemamo, da moramo sad da završimo. Ako vi date vreme, ja planiram. Ako ne date vreme, naravno da ne. To je pitanje fizičke mogućnosti. Inače, ako ima vremena, ja bih voleo da vidim ove papire iz kojih citira, jer izgleda da sve što citira ide nama u prilog. Naravno da nema etničkog čišćenja u Srbiji, niti ga je ikad bilo, osim na Kosovu i to od strane drugih.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, nije sada vreme za vaše komentare, ali mislim da niste mogli da odolite iskušenju.

TUŽILAC NAJS: Imamo vremena do 12.10. Imam još jedno pitanje.

SUDIJA ROBINSON: Da, 12.10.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Imam još vremena samo za jednu temu i to vrlo kratko, profesore. A to je vaš iskaz o ekonomiji. Za Pretresno veće, po našem mišljenju, ovo je od tangencijalne važnosti i zato ću samo kratko time da se pozabavim. Jedna uopštena stvar. Profesore, ideja o tome da je Srbija žrtva ekonomske opresije ostalih republika je nešto šta se ne uklapa baš sa stvarnošću, a to je da je od izdvajanja republika bivše Jugoslavije, odnosno promena trenda u ekonomskom razvoju je bila takva da je razlika, recimo, između Srbije, Slovenije i Hrvatske, u stvari, bila povećana, a ne smanjena.

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Ja nisam uopšte komentarisno robnu razmenu između Slovenije i Hrvatske ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ne nužno trgovina, nego ...

SUDIJA ROBINSON: Što mislite pod tim da je došlo do povećanja razlika?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Prihod po stanovniku, mere po međunarodnim standardima ekonomije i tako dalje. Došlo je do povećanja razlike između Srbije i bivših republika. Dakle, nije došlo do smanjenja, već do povećanja razlike. Nije li to tačno?

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Između Srbije i koga? Drugih republika?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Slovenije i Hrvatske.

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Naravno da je došlo do povećanja. Došlo je do povećanja i pre, a naročito posle, jer posle primene sankcija i tako dalje, naravno da je došlo.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da. I to se nastavlja i danas.

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Ne znam. Nije mi jasno šta hoćete time da kažete. To je ... Ja sam tvrdio da je dolazilo do stalnog povećanja, da je ta tendencija bila do razbijanja Jugoslavije, znate, da se povećavala razlika između Slovenije i Hrvatske, s jedne strane i Srbije sa druge strane, na štetu Srbije, naravno. Pa mislim da

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Nemam više vremena za bilo šta dalje od toga. Kao prvo, dve stvari: vaša mišljenja o ekonomiji, kako su izražena u Memorandumu, nisu se bitno promenila, zato što su na vrlo sličan način ugrađena i u ovaj vaš izveštaj, zar ne?

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Pa znate šta, ja sam napisao knjigu "Ekonomska stvarnost Jugoslavije" i naravna stvar da sam svoja shvatanja, svoja ekonomska uverenja uneo i u Memorandum koliko sam učestvovao ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu.

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: ... i da sam ostao pri tom ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu. Ono šta imate pred sobom je dokument koji, vjerujem, će da vam bude poznat, a to je članak vrlo poštovanog, svetski poznatog ekonomiste Ljubomira Madžara. Da li ga poznajete?

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Da, poznajem ga.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ako pogledamo stranice knjige, u gornjem desnom uglu, stranica 179, u članku koji se zove "Ko je koga izrabljivao", vidimo da se spominje "Memorandum" SANU-a, kaže: "Memorandum SANU - izraz traumatizacije u ekonomskim odnosima". Vidimo da tamo izražava svoje mišljenje.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Najs, ovo mora da bude vaše poslednje pitanje.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I vidimo da taj ekspert dolazi do radikalno drugačijih zaključaka od zaključaka o ekonomiji iz samog Memoranduma, a vi ste s tim verovatno upoznati, profesore.

SVEDOK MIHAILOVIĆ – ODGOVOR: Vidite, osobina je ekonomiste dobrog da anticipira stvari. Ja sam anticipirao da ćete vi postaviti ovo pitanje i operisati sa ovim člankom. Znae, taj članak ima samo dve tabele i to pozajmljene tabele, a gospodin Madžar je veoma dobar ekonomista, ali morao bi da se pomiri sa samim sobom, jer je on zauzimao, ja vam mogu dati njegov tekst na srpskom iz 1989. godine u kojem on govori sasvim drugačije o svim ovim pitanjima koja je govorio u okviru jednog časopisa, koji je imao sasvim određenu političku orijentaciju.

SUDIJA ROBINSON: To bi trebao da bude ...

TUŽILAC NAJS: Molim da se ovaj dokument uvrsti u dokazni spis. Mi

i dalje ostajemo pri stavu da je ekonomsko pitanje marginalne relevantnosti i naravno, unakrsno ispitivanje ovog svedoka o njegovoj ekspertizi, za to bi nam trebalo daleko više vremena. Ipak, mi tražimo da se to uvrsti u dokazni spis.

SUDIJA KVON: Mi smo odbili tabulator 19 dokumenata. Koja je sad tu razlika?

TUŽILAC NAJS: Pa pre svega, radi se o dokumentu koji sadrži suprotna mišljenja. On je upoznat sa tim dokumentom. On je uvrstio taj dokument u svoj elaborat, a sada se osvrnuo na taj dokument. I mislim da je veoma važno kada smo u ovakvoj stisci sa vremenom da postoji i neki materijal u kom se iznose i suprotna mišljenja. Naravno, da je bilo više vremena na raspolaganju, ja bih postavio daleko više pitanja, budući da se radi o svedoku, kao što ste videli, koji bi mogao da da mišljenje i da odgovori na brojna pitanja, budući da bi mogao da svedoči i o činjenicama. Ali ja to nisam uradio, jer nisam imao vremena. Nije bilo moguće. Zbog toga smatram da je potrebno da čitav elaborat i svi ostali dokumenti budu vama na raspolaganju.

SUDIJA BONOMI: Pa vi ste potrošili dosta vremena postavljajući irelevantna pitanja svedoku, a mogli ste da postavljate relevantna, pogotovo kada je bilo jasno da on ne može da odgovori na pitanja koja vi postavljate.

TUŽILAC NAJS: Pa moram da kažem, uz dužno poštovanje, da ne prihvatam ovo šta ste rekli. Ovo je jedan od retkih svedoka koji može da se bavi ovim pitanjima i sad ukoliko želimo da vam skrenemo pažnju na sadržaj tih sastanaka, onda to moramo da uradimo. Mi ne znamo da li će sam optuženi da svedoči i ne znamo da li neki drugi svedoci mogu da svedoče o ovim važnim sastancima, dakle, naredni svedoci, a prilika je da se postavljaju pitanja svedocima koji su bili tamo, iako je pamćenje malo oslabilo. Ipak, mislim da bi bilo nepošteno da nam se ne pruži prilika da to učinimo. Dakle, uz svo

dužno poštovanje, ne slažem se sa vašim mišljenjem.

SUDIJA ROBINSON: Bilo bi neodgovorno od strane Pretresnog veća, ukoliko ne bismo zaustavili na vreme, jer žalbeno veće mora da počne sa radom.

ADVOKAT KEJ: Mi smatramo da ni jedan od ovih dokumenata ne treba da se uvrsti u dokazni spis, a ovi svi tekstovi ... Ništa nije dotaknuto prilikom unakrsnog ispitivanja. To je jednostavno platforma jednog drugog političara koji je bio u opoziciji optuženom, dakle taj materijal nije relevantan za ovog svedoka, a ostali dokumenti, njih ovaj svedok nije usvojio na bilo koji način, s toga se mi pitamo koja je uopšte relevantnost tih dokumenata.

SUDIJA ROBINSON: Mi smo prihvatili dokumente koje je ponudio gospodin Milošević na osnovu referenci, tako da mislim da bi trebalo da ravnopravno odlučujemo i o ovima. Sada nećemo da se bavimo dokaznim predmetima. Izdaćemo nalog u vezi s tim, takođe i što se tiče ona četiri dokazna predmeta koji su uvedeni preko prethodnog svedoka.

TUŽILAC NAJS: Dokazi vezani za državni Savet za usklađivanje državne politike su već uvršteni u spis.

SUDIJA ROBINSON: U redu.

TUŽILAC NAJS: Ja mislim i naglašavam da ovi dokumenti u potpunosti potpadaju pod parametre koji su primenjivani za dokaze optuženog.

SUDIJA ROBINSON: Da. Pretpostavljam da njih treba da usvojimo ... Ona četiri od prethodnog svedoka.

sekretar: Što se tiče prethodnog svedoka, dokumenti se odnose na dve karte. Dakle, oni će da budu D267. Kutiljerov plan (Cutileiro

Plan) će da bude D268, a Vens - Ovenov plan D269.

SUDIJA ROBINSON: U redu. Moramo sada da prekinemo sa radom, a svima želim srećan Božić i srećnu Novu godinu. Izvolite, ali brzo, molim vas. Izvolite.

DODATNO ISPITIVANJE: OPTUŽENI MILOŠEVIĆ

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Profesore, na početku unakrsnog ispitivanja gospodin Najs vam je rekao da ste vi u delegaciji ...

SUDIJA ROBINSON: Oprostite. Mislio sam da ste hteli nešto da kažete administrativne prirode. Nemamo vremena ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: U redu, administrativno. Ako ste usvojili ovaj članak profesora Madžara, gde se gospodin Najs zalaže da se pokaže da je imao drugo mišljenje, onda molim vas da usvojite i tekst profesora Madžara od 1989. godine, kojim profesor Mihailović pokazuje da taj isti autor 1989. godine ima mišljenje suprotno ovom koje iznosi gospodin Najs, pa da se onda vidi kolika je solidnost tog naučnog stava i tog naučnog mišljenja, jer ga je ponudio sam svedok kao odgovor na ovo.

SUDIJA ROBINSON: Razmotrićemo sva ta pitanja i onda ćemo da saopštimo odluku. Prekidamo sa radom i nastavljamo 11. januara. Profesore, hvala vam što ste došli i što ste svedočili pred Međunarodnim krivičnim sudom. Sada možete da idete. Puno vam hvala.